

Vrbsko jezero.

(8. mal. srpana 1896.)

Jezero Vrbsko, ali resnično
V zemlji domači dno ti leži?
V tvoje okó, nebesom le slično,
Večno bi moje strmele oči.

Sinji valovi, daljnji, globoki,
Bujno obrasli, odičeni breg,
Danes še čutim z vesloma v roki
Rahlo zibljoči ladije beg.

Gledam nebó, ki v dnù se ti smeje
Kakor iz čistih, stoterih zrkal.
Vedno krasneje, vedno mileje
V vodi se zrcajo dvorci z obal.

Gledam bogato opremljene čolne,
Praporce, stkane iz živih boj,
Pesmi poslušam navdušenja polne,
Družeb veselih zanima me roj.

Vendar, o jezero, kras Korotana,
Biser prirodne lepote — — znaj,
Da krvavi mi, da peče me rana,
Kadar se nate spominjam zdaj.

V duhu gledam minule čase,
Bajnoslavne za dedov nam rod,
V duhu poslušam slovenske glase,
Ki zatrti molčé ti ondod.

Tožna pozdravlja te pesem moja
Iz slovenskih pokrajin srcá,
Jezero našega vročega znoja,
Jezero naših prelitih solzá!

Anton Medved.

Stari dolg.

(Povest. — Spisal Ivo Trošt.)

I.

Oče Prašnik je ženil sina.

Ker je bil natančen v življenju, hotel je tudi ob koncu gospodarstva urediti pisma, listine, pobotnice, razne tožbe in razsodbe, katere je že dolgo let razjedal prah na polici. Ko sta se s sinom vračala iz župnišča na Studencu, kjer je bilo že preskrbljeno za prvi oklic, stopil je Prašnik še v šolo in naprosil učitelja Rjavca, da bi mu izvolil tiste dni pregledati ormenele nemške spise, katerih on, preprosti poljedelec, ne umeje.

„Kar je važnega, izročim sinu, drugo vržem na ogenj.“

„Dobro, oče Prašnik! O prvi priliki pridem!“ Učitelj ga je še spremil do vrat, segel mu v roko, pogladil si dolgo ruso brado, in Prašnik je zadovoljno odšel za sinom.

Popoldne — tisto nedeljo po kresu — so sedeli pri Prašniku za mizo: dosedanji gospodar, Rjavec in bivši njegov sošolec Viktor Predal iz Nove vasi, pol ure od Studenca. Učitelj ga je povabil, naj mu pride pomagat, da bi prej končala brskanje po prašnih aktih.

Prašnik je bil prijazen in gostoljuben mož, zato sta mu rada ustregla.

Pregledovalca sta bila uglobljena v spise, a tudi gospodar je švigal z očmi od jednega do

drugega, kje bi zasledil kako imenitno pismo. Brenčanje muh po oknih, klopéh in policah, po čelu in nosovih, na rokah in po ščegetajočem papirju je motilo tišino v soparni sobi.

Zunaj na orehu je pel škržat, pod oreh je vabila prijazna senca; v sobi pa je bilo samo delo in mušja nadlega.

„Slovenske sem že sam odbral, ali nemških — vrag jih zamenjaj — nisem mogel.“ Prašniku je že presedal molk.

„Zares, tukaj je nemška zgodovina vaše hiše malone za celo stoletje — v tožbah, pravdah, obravnavah in poravnavah: slovenske so le tirjatve.“

„Samo denar je od Slovenca dober“, pristavil je Prašnik, potem so zopet vsi molčali. Tega Prašnik ni mogel več vstrpeti. Vstal je in odšel iz sobe.

Visoka postava, nekoliko osiveli lasje, drzno napeti nos in še sedaj kot oglje črne obrvi kažejo, da je bil Prašnik v svoji boljši dōbi lep mož. Marsikdo se je čudil, da se človek, katerega so šteli in še štejejo med prve veljake na Studencu, ni še drugič ženil.

Popravljal je mlin ob potoku, prezidal žago, delal neumorno noč in dan ter pomnožil posedovano imovino. Letos pravi, da se je nave-

ličal gospodarskega bremena, in oni dan je pri sodišču vse izročil jedinemu Ivanu.

„Preklicano je to dolgočasno“, dregnil je Rjavec prijatelja in željno pogledal skozi okno.

„Kaj neki ima v teh papirjih? Zaklade ka-li?“

„Pssst! Tiho! Sicer te ne povabi na svatbo; morda te je že slišal.“

„Svatbe na deželi so si itak vse podobne.“

„Hm, hm! Bomo videli, kakšna bo tvoja. Dekle kakor vila, in dote, da se ti bodo žepi trgali — hm, hm — saj bi bil že čas. Star fant, kakor ti — —.“

„Tiho! Sedaj gre. Le pridno!“

V sobo je stopil visok, vitek mladenič živahnih očij in temnih las, domači sin, sedaj ženin Ivan.

„Š-š“, podil je muhe z vejo po sobi. Rjavec mu je pomagal:

„Ta vrag je siten; tu nam seda na nos, na spise, podpise in križe ter se vtika v naše delo. A to delo tudi ni lahko: samo nemški, nemški. Naj jih bere sam Bismark!“

„Ivan“, reče Predal, „midva bi bila vesela, ko bi vsaj polovico teh-le papirjev odnesel veter tje-le pod oreh.“

„Pa odložita, gospoda! Naj ostane za drugičkrat; saj ni sile.“

„A, kaj bi to odlašala! To-le pregledam jaz, drugo gospod učitelj; ni res, Francé? Le urno!“ Rekši potegne kôpo spisov pred-se; hitel je naprej. Toda Francé ga ni več slišal. Uglobil se je bil v proučevanje neke zarjavele listine, gladil desno in levo polovico brade ter ubiral obraz v prijetno resne gube. Spis je imel na čelu utisnjen kolek in pod njim napis: Revers. Danes je prebral sicer že več reversov, a ta ga je najbolj zanimal.

„Ali si zadovoljen?“ dregnil ga je Predal v ramo s kupom vabil.

„Čakaj no, ne draži me! Moram prebrati to-le“, tako se je otresal in zakašljaj, kakor da miri otroke v šolskem prahu.

Vrata se odpró, in oče Prašnik se imenitno prismeje z bokalom vina in hlebom kruha v sobo, Ivanu pa je velel iti po kračo.

„Potrpita, gospoda, potrpita! Papirji so prašni; gospoda učitelja že nadleguje kašelj. Izperita si grlo, potem bo ložje!“

Predal je željno pogledal vino, Prašnik pa njega, rekoč: „Ali ste našli kaj važnega?“

„Nekaj kupnih pisem, sicer pa —.“

„Tukaj-le, oče, prosim, poglejte ta-le revers, kateri vam je dala neka Minka Mešičkova zato, da —.“ Starec mu je položil roko na usta.

„Revers, revers! Tega sem iskal. Oh!“ je vzdahnil Prašnik in hlastnil po listini z obema rokama ter jo trepetaje obračal na vse strani. „Ali — ste — prebrali?“

„Ne prav do konca; le to vem, da nima ona za otroka nič —.“ Zopet ni mogel končati, zakaj mož je nalašč hitel:

„No, no, no . . . no, no, veste — sedaj — sedaj je vse — —.“

„Zastarelo“, pomore mu Rjavec, ki si ni mogel tolmačiti starčeve zadrege.

„Minulo je vse — minulo“, popravljaj je mož in tlačil v žep spis in izkušal skrivati nemir v prsih.

Ivan je potem prinesel kuhano kračo ter postavil pred očeta, da jo razreže. Prijetno je zadišala svinjina po sobi, in to je privabilo na stotine muh, da so, sicer nepovabljene, vendar prve hotele okušati kračo. Gospodar je zagodrnjal na nadležno svojat, mahnil nekoliko okrog sebe in vzel nož, potegnil po njem dvakrat trikrat z vilicami, nastavil ga na kračo, potegnil in — vsled vznemirjenja ali kdo vé, česa — hipoma je bila krača, nož in krožnik pod mizo.

„Ná! — — Oh! Škoda! — Te muhe! — Te muhe! Človeku zmešajo glavo. Nič ne vem, kaj delam.“

Ropot je predramil Predala, da je dvignil glavo in pogledal družbo. O vsem, kar se je tu vršilo, ni vedel nič; le pod Prašnikovima nogama ležeče stvari so mu kazale, da se je tu zgodila — nerodnost.

Ivan je hotel to neugodnost zakriti in rekel:

„Pokusimo, gospoda, prosim! Tako-le kapljico bomo pili na moji svatbi. Živela!“ Potem je hitro pobral kračo, nož in kosce krožnika ter prinesel očetu — da bo bolj varno — lesen krožnik.

Prašnik je šel iz sobe.

Sin se je sam lotil svinjine in govoril:

„Oprostite, gospod Predal, da vas nisem še doslej vabil na svatbo; upam, da pridete vsaj zvečer pogledat našo novo gospodinjo.“

Varno je pokladal košček za koščkom na krožnik in čakal odgovora.

„Na zdravje! Bog jo živi!“ klical je in trkal Rjavec, pa ga potegnil do dna.

„Hvala — hvala lepa! Pridem, če bom le utegnil; saj sem slišal, da je vaša nevesta jako lepa. V njeni domovini so baje sploh lepe ženske.“

„Istina, istina!“ pristavil je učitelj. — „Že to je dokaz, ker jo je Ivan tako dolgo iskal in pa tako da-leč našel.“

„Nikakor ne, gospod; vojaške vaje so bile tega krive.“

„Kaj vaje? Vi ste bili fant za to — fant od fare!“

„Vi ste vedno veseli in kratkočasni, gospod učitelj.“

„E, nisem ne. Rad bi bil, seveda, pa leta pridejo in ž njimi družina, skrbi, otroci —

tudi vi še poskusite to, Ivan, verjemite. Drugeče je bilo ondaj, ko sem tudi jaz nosil puško in vojaške hlače in pa srebrne križavce v menjalnico; — e, dobro smo se imeli, dobro, dokler jih je Marijanica kaj dobivala v materini nogavici — —. Komis je pust brez pijače. Morda ni res?“

Ženin se je namuznil in ponujal narezane krače.

Za nekaj časa se je vrnil Prašnik in se boječe oziral po družbi, osobito boječe in nezaupno v Rjavca, ki je bil ob spominih na vojaške dneve, v veseli družbi in ob rujnem vincu — v svojem „elementu“.

Šalili so se in smejali, samo gospodar je resno gledal v razbrane papirje in jih spravljal na kup; dobršna polovica jih je še ostala nepregledanih. Potem je stopil z zvezkom spisov prav blizu Rjavca in mu pošepnil: „Samo za trenutek, prosim — lepo vas prosim, pridite za menoj“; Predalu je pa rekel: „Pustite to za primernejši čas.“ Po teh besedah je šel v kuhinjo, Rjavec kmalu za njim.

Čakal ga je v najtemnejšem kotu, kamor so navadno spravljali burklje, loparje in stare kotle. Učitelju je bilo skoro tesno v srcu.

„Ali vam morem zaupati, da boste molčali o vsem, kar je v reversu, gospod učitelj?“ Prašnik je govoril to s tresočim glasom, s pogledom uprtim v Rjavca, držčč njegovo roko v svoji desnici.

„To še vprašate? Veseli me, da mi zaupate. Jaz bom mož-beseda.“

„Torej o vsem?“

„Da, o vsem!“

„Vedno?“

„Dokler želite.“

„Hvala, gospod! Tukaj sva sama. Oh, boli in peče me ta stvar kakor živa rana. Vem, da sem mnogo zagrešil, a za to imam pokoro. Glejte, ta revers me je skrbel, priča o moji slabosti. Bal sem se, da pride v roke sinu in komu drugemu. Pa tega ne bi rad. Zakaj bi trpel še več, kakor trpim! Tukaj-le naj zgori! Ná!“ — Prašnik je stlačil papir pod kotel, kjer se je glasno žvrkljaje kuhala piča prašičem. Na kupu žerjavice je bil papir kmalu sam pepel.

„Hvala Bogu! Sedaj bom počival nekoliko mirneje“, rekel je in se zopet obrnil k učitelju. „Saj veste, kaj so mladostne norosti. Mene so leta potlačila; šest jih je že nad petdeset; trideset, kar sem se ženil; šestindvajset, kar sem vdovec, in še mi prihajajo na pot stari grehi — stari dolgovi. Pa sedaj je vse minulo. Štiriindvajset let je že nisem videl in tudi slišal nisem o njej. Bil sem mlad vdovec, nerazsoden vdovec. To vam povem drugoč — — ko bova prav sama.“

Prašnik se je obrnil v stran; Rjavcu se je smilil stari mož.

„Zanesite se name, oče!“

„Samo, da ni slišal Predal —.“

„Tudi ko bi: Predal je mož, ki zna molčati, verjemite!“

„Spoštujem ga, ker je pameten in previden, zanesem se pa le na vas. Torej tiho, kakor grob —.“ Rjavcu je bilo uganka, kar je Prašnik trdil o starih dolgovih.

Ko sta se vrnila v sobo, bila je krača manjša, bokal prazen, in hleb je imel veliko škrobo, kakor luna o nepopolnem mraku; a tudi ostali kup listin je bil pregledan.

Bokal za bokalom je hodil potem na mizo. Rjavec je pripovedoval dogodbe iz vojaških let. Predal je „piknil“ katero lovsko; Ivan je pa hvalil modrost in previdnost svojega očeta, ki se je najmanj udeleževal vesele družbe. Šele ko se je zmračilo, prisedel je za nekoliko časa.

„Oče! Še to vam moram povedati“, pravi sin, „da Jerica ne pride sama v našo hišo, marveč želi, da pride ž njo za nekaj dni tudi njena prijateljica Minica.“

„Tem bolje, bo vsaj več delavnih rok“, pritrtil je oče in hitel polniti kupice.

Solnce je že zašlo, in čisto nebo nad zatonom je obetalo lepo jutro. V bregu za mlinom so se oglašali čirčki, kos se je oglašal iz gosčave, v globokem jarku se je stoprav začel koncert. Tedaj so stopali po polju nad njivami trije moški in glasno govorili o vsakdanjih rečeh. Prašnik je spremil svoja gosta nekoliko od hiše in je slednjič segel Predalu v roke dvakrat, Rjavcu pa je stisnil desnico vsaj petkrat.

Predal je bil že nekaj korakov naprej, a Rjavca je mož potegnil v stran in mu rekel: „Po čudni poti sem dobil oni revers —, pa sedaj je vsejedno, bolje, da ga ni. Tako čudno je bilo, da niti denarja nisem oddal — čudno, čudno — —. Sedaj je vse sinovo, vendar ne bi rad, ko bi sin — — ko bi ljudje vedeli — — Vi ste mož! Lahko noč in lepa hvala!“

Rjavec je takoj mislil na zvijačo ali goljufijo, in čim bolj se je bližal domu, tem bolj se je manjšala Prašnikova poštenost v njegovih mislih.

II.

Prašnikov Ivan še ni bil star dve leti, ko mu je umrla mati. Deček je brezskrbno brcal v naročju stare mamice, oče pa je šel na vrt, vrgel se v travo in zakril obraz z dlanema. Mislil je in mislil o njej, samo o njej, s katero je bil srečen in bi bil srečen — v samo večnost brez ločitve. Prišla je smrt in razdrila njegovo srečo. Zvonovi so

pele v slovo njegovi ljubljene ženki; njemu so bili ti glasovi oster meč v boleče srce. Zemlja se je zagnila nad njo, ki mu je bila nad vse.

Sklenil je ostati vdovec vse žive dni. A česa ne sklene mlad, nepreviden človek!

„Moj sin!“ rekla mu je neki dan mati, „jaz sem onemogla; glej, ta-le dečko je pa že tako močan, da bi me kmalu zvrnil, ko meče vse štiri od sebe. Moral si boš poiskati boljše varihinje. Pri delu in pri jelu jednega manjka. Ozri se nekoliko po svetu! Za Boga, saj nimaš še Matuzalemovih let.“

„Ne morem je zabiti, mati, verjemite, kakor bi ne mogel vas, ko bi vas Bog vzel.“

„Ali misliš, da ne umrjem? Ha, ha! tudi ti boš! Vsakdo nosi smrt na rami, a stara rama teže kakor mlada. — Kam boš s tem-le otročičem, ko mene ponesó iz hiše?“

Sin je molčal in šel po opravilih. Čim več je bilo dela, tem rajši se je trudil, da bi nadomestil jednega delavca. Ali kamor je prišel: v mlin, na žago, v hlev, na skedenj, na polje, — povsod sam, le sam.

Minulo je jedno leto po smrti rajne Prašnice. Vdovec je na tihem priznaval, da povsod v hiši pogreša gospodinje.

Snubili so mu že to in ono, lepo, bogato, pridno, mlado in priletno, a on — kakor da je bil slep in gluha.

O Prašniku, mladem vdovcu, so govorile ženske vsaj v sedmih vaséh. V bližnjem trgu je bil vsakoletni sejem sv. Luke. Od blizu in daleč se je zbralo ljudstvo, da nakupi potrebščin za zimo, in pa tudi, da pokusi novi vinski pridelek. Bistven del sejma je tukaj tudi ples, katerega si razposajena mladina jako želi.

Prašnik je imel na sejmu telico. Ker je kupčijo dobro dognal, stopil je pred odhodom v bližnjo gostilno tolažit želodec. Med mnogimi znanci in neznanci je komaj dobil nekoliko prostora, zakaj pivnica je bila natlačena. Peli so, pili in jedli. Pri pijači se ob takih dnevih ne gleda na mero, pri vedenju pa v gostilni ne na dostojnost. Prašnik je takoj pregledal nevarljivo družbo in se že hotel vrniti, kar mu oči obstanejo v daljnem kotu na znani ženski. Pristopi bliže:

„O, Meta Mešičkova! Pa vi ste tudi tukaj?“

„I, Bog nas varuj! Kaj jaz ne smem kdaj med ljudi, ali nisem vedno v gozdu kot volk?“

„No, no! — Kaj pa ta-le? Ali ni vaša hčerka?“

„Naša Minka! Saj bi jo morali poznati; če se dobro spominjam, smo še nekaj v sorodu. No, pa sedite vendar k nama in pijte: kaj bi se naju ogibali!“

Prašniku so bile besede o sorodstvu prav malo všeč, veliko bolje pa Minka. „Pa bodi! Na tvoje zdravje Minka! Ná, pa še ti pij!“

Mati ji pokima in dekleta prime kupico, sramežljivo povese oči in zmoči rdeče ustnice v vinu. Med tem so prinesli vina tudi Prašniku.

Minka je bila Prašniku takoj všeč. Rmeni lasje, modre oči, obraz kot kri in mleko, to razgreje mlado srce. Lice in roke je imela bele, gosposke, zakaj ženski sta se bavili skoro le s šivanjem. Mati je bila vdova po rajnem logarju Egonu in živela s hčerko na malem posestvu o skromni mirovini na Jelovem Vrh.

„Lepo hčerko imate, Meta, pri moji veri, res lepo — — snubokov ne bo manjkalo pri vas“, šalil se je Prašnik, poleg tega pa tudi resno mislil tako.

Minka je zardela kakor makov cvet.

„Pa se še ne mudi, Andrej. Škoda — škoda, da si vaš oče in moj mož nista bila dobra, čeprav v sorodu — — Lahko bi mi svetovali — — Pa saj si vdovec. Minka, čuj!“ —

„Stari pravijo: bolj ko je svoj, bolj se ga boj; Minka, midva pa pijva, če je to res ali ne. Bog te živi!“

Deklica se je nekoliko privadila priljudnega „sorodnika“, nekoliko je pa tudi že delovalo zaužito vino — saj je Prašnik neprenehoma silil — in prav krepko je trčila. To je Andreju tako ugajalo, da je — nekoliko že razburjen — poklical kmalu še jeden polič in ponudil tudi Meti pijače.

„Morda pojdete še plesat, Andrej?“

„Ne spodobi se; komaj je leto minulo po ženini smrti.“

„Če se pa kmalu sedaj kje oženite, na svatbi bo vendar treba plesati.“

„To je drugače.“

Hčerka je pogledovala mater po strani; njeno govorjenje se ji je zdelo pusto. „Mama, bo treba domov; daleč imava.“

„Če tudi ti ne maraš na ples, pojdiva, — kak lep par, pa ne na ples! Mlada oba, vesela oba — — jaz vaju ne razumem.“ — Zadnje besede je govorila bolj sama za se.

„Pojdem pa še jaz!“ ponudi se Prašnik.

„Torej skupaj do Studenca!“ dé logarica veselo, in šli so.

Dobro uro dolga pešpot je bila Andreju prekratka. Mlado dekleta ga je omamilo popolnoma.

„Najrajši bi šel z vama na Jelov Vrh“, rekel je, ko so se bližali njegovemu domu.

„Še se bomo videli v nedeljo. Z Bogom!“ zaklicali sta mu ženski v slovo.

Minkinih pogledov ni mogel pozabiti, in materine besede, da se mu bo treba res drugič ženiti, bile so mu vedno ljubše.

Dobršen mesec pozneje je kupoval v gozdu za Jelovim Vrhom smreke za na žago in je skrivaj zavlil k logarici.

„Vendar naju niste pozabili, Andrej; lepo, lepo!“ pohvalila ga je Meta.

„Nisem se vas nadejala“, vzkliknila je Minka in ga zopet pogledala. Oh, ta pogled!

Logarica ni več tako poudarjala dozdevnega sorodstva, rajša je vasovalcu postregla kakor je znala. Znala je pa poleg drugega tudi to, da ga je pustila zabavati se z Minko drage volje, dokler je hotel. Ta gostoljubnost je Andreju Prašniku jako ugajala. Z Minko je občeval čimdalje bolj po domače, čeprav se mu je v srcu oglašalo nekaj, kar ga je svarilo in karalo.

Jeseni je vasoval Andrej o tihih mesečnih nočeh prav pogosto. Povedal je materi, da gre zvečer čakati zajca, zadel je puško, poklical psa Kastorja in — pustil zajca v božjem imenu ter šel na Jelov Vrh. V lovski opravi je bil Minki posebno všeč, glasno ga je hvalila tudi Meta.

Logarska hiša je stala na samem. Ni se mu bilo treba bati ptujih vasovalcev; zato je pa tudi vasoval, dokler mu je bilo drago.

„Ali se ne bojite“, vprašala ga je nekoč Minka, ko mu je še pozno odpirala okno, — „da bi vas srečal — volk?“

„Ničesar se ne bojim, Minka, kadar pridem k tebi. Sama misel na te mi že budi pogum. Minka moja, samo zastran tebe sem tukaj. Ti si moj up, ti moja prihodnost, ti moje veselje. Minka, ali hočeš, ali bodeš moja ženka?“

Zunaj je polna luna obsevala hribe in doline; mrzlo je bilo, a tiho kakor v začaranem gradu. Le tu in tam se je vsul sneg z drevesnih vej ter zdrčal v hladno senco . . . v pozabljenost, kjer ga ne ugleda božje solnce . . .

Deklica je vedela, da Andrej resno misli snubiti, zato je dejala:

„Ne vem, ka, porekó mati.“

„To je moja skrb, dušica zlata. — Ali se me še bojiš, Minka?“

„Ne, sedaj nič več.“

Dolgo sta se še pogovarjala o prihodnji sreči, snovala zlate nade, in glasno smrčanje za leseno steno v sosednji sobi ju ni prav nič motilo v kratkočasnih pogovorih.

Ko je v jutro potem stopil Prašnik, vrnivši se z vasovanja, na domače dvorišče, je že petelin na ves glas pel in budil svojo družino na delo. Na vshodu se je nebo žarilo in mrzel veter je bril čez goro. Andrej stopi k vratom in se začudi, da so odprta. Tudi ogenj je že žarel na

ognjišču in poleg njega je slonela stara Prašnikova mati. Tiščala je predpasnik na oči in sina še pogledala ni, ko je vstopil.

„Kaj pa je, mati?“

„Si-li slep ali gluh ali oboje — Bog nas varuj — da ne veš, kaj govoré ljudje o tebi? Sinoči je bil skrivaje tukaj tvoj tast Recelj iz Jelševja. Mož je moder in previden, kar ti je znano. Pravil je, da si se seznanil z ono punico na Jelovem vrhu. Tisti ljudje, ki so baje luterske vere in v zvezi s samim — sveti križ božji —,

Sv. Trije Kralji. (Slikal C. Schönherr.)

so nam že od nekdanj sovražni. Ali ne veš, da je stari Egon — človeški ris so mu dejali — nekoč davil tvojega očeta skoro do smrti? Nikoli več potem ni bil trdnega zdravja, Bog mu daj dobro. — Iz te izprijene moke ne bo kruha, vedi, dokler sem jaz pod streho. Žive nesreče ne maram v hišo.“

Starica je gibala z brezzobimi čeljustmi in godrnjala še druge stvari, toda Andrej je mislil zopet na Jelov vrh, na izvoljeno Minko.

Tisto nedeljo potem mu je govoril Recelj:

„Ti potrebuješ ženske, ki bo znala kakor tvoja rajnica — moja hči!“

„Minka zná —.“
 „Sukati pletivo in šivanko. Bele roke ima kakor mestna gospa.“
 „Sam sem jo že videl na njivi.“
 „Ker te hočeta ženski ujeti, verjemi.“
 „Oče, to ali pa nobene!“
 „Tako je govorilo pred teboj že sto in sto lahkomišelnih mladih mož.“
 „Zakaj mi jo tako grajate?“
 „Sam sem videl, ko je Egon zgrabil tvojega očeta in ga davil. Bil je jezen na njega samo zato, ker je „človeški ris“ snubil tvojo mater, a ona ga ni marala, kakor ga ni maralo nobeno pošteno dekle naše župnije. Ta-le Mešičkova ga je vzela, ker — ker je ni maral nihče drugi. Pomisli: svojo mladost je preživela tako — tako — na ptujem in iz ptujine je prinesla domov denarje; rajni Egon je bil pa mož, ki je znal denar veliko bolje uživati kakor skrivati. Tako je!“ Recelj je nehal in dvakrat trikrat pomignil z obrvmi.
 „Toda oče, veste-li, kaj je ljubezen?“ vpraša ga Andrej mehko in skesano.
 „E, kaj tisto! To je kakor poletna vročina: greje, pari, peče, in zopet: pari, greje in neha, pa imamo jesen na hrbtu. — Ti si s tem nakoplješ materino prokletstvo in Mešičkovo Meto; to je pa živa nesreča, verjemi.“ Zopet je Recelj blisketal z obrvmi kar najspretnije.
 Mladi Prašnik je molčal in začel premišljati...
 Huda zima, slaba pota, neugodno vreme, morda so tudi tastove in materine besede zalegle v Andrejevem srcu toliko, da se je sra-

moval javno obiskovati logarico na Jelovem vrhu.

Le kadar je mogel, je smuknil iz vasi ter hitel k svoji izvoljenki. Koliko je pa resno mislil na ženitev, to se dá težko povedati.

Toda žensko srce je občutljivo. Prej kakor je mislil Andrej, slutili sta logarici nevarnost.

„Ali misliš, da zahaja zastoj v hišo?“ rekla mu je neki večer Minka. „Mož draži tvojo mater, da bi jo spravil, če bo mogoče, še pred najino svatbo iz hiše — k sebi. Vdovec je star vdovec, tvoja mati pa ni brez cvenka; sirota boš ti, če se izpolnijo Recljeve želje.“

„Dvomim, da bi Recelj namerjal kaj takega. Moja ljuba Minka, jaz ga poznam prav dobro.“

„Vendar ne zadosti. Že vsi govoré o tem, da te je on pregovoril, ker si tako mrzel. Oh, jaz sem pa prav v tem času na poti nesreče. Sram me je, da ti to pravim že drugič. Osramočena, zapeljana, izdana sem.“

Andreja je to ganilo, da ji je pritrdil in ponovil vse obljube. Ko se je vračal, sklenil je trdno, kolikor možno redko obiskovati Jelov vrh. Prepozno! A gorjé mu, kdor hoče krivdo poravnati s krivdo.

Res ga ni bilo potem k logarici kake tri tedne, a tisto nedeljo potem je prišel k Prašniku deček s pismom in, ker Andreja ni bilo doma, izročil je je materi; povedal pa je, da je poslan z Jelovega vrha. Starica je pogledala list, urezala dečku kos kruha in rekla: „Je že prav!“ Deček je odšel in pismo je zgorelo v peči.

Opoldne pa so imeli v Prašnikovi hiši zopet nemirno kosilo.

(Dalje.)

Kako je učenec oženil mojstra.

(Dogodba. — Spisal Vekoslav.)

Vsak človek ima skrbi in srčne želje, ki ga vznemirjajo. Gotovo je pa tudi, da ima izmed množice želj še poglavitno željo, ki presega vse ostale. Tako je tudi Pavel iz Črnilske vasi že od nekdanj srčno želel, kar se mu je slednjič izpolnilo, čeravno samo deloma. Vzel ga je bil mojster Miha v svojo kovačnico, da se pri njem izuči kovačije, ki ga je tako mikala. Toda le deloma se je Pavlu izpolnila želja, zakaj mojster Miha je bil čuden mož, ki ni maral nikogar pri svojem opravku. Zato je črtil svojega učenčka Pavla, kateri se mu je s prošnjami le vsilil v delavnico, in gledal je, kako bi se nadležneža iznebil. Ker ga pa kar naravnost ni hotel zapoditi, hotel ga je k temu prisiliti s slabim ravnanjem in mučenjem. Toda, ko je bila sila največja, zgodilo se je, da je Pavel mojstra

spravil nevedé za vselej v boljšo voljo. Pa da čujemo, kako se je to dogajalo!

I.

Jaz od njega dosti vên,
 Ka je črni kak vogljén.

Nar. pesem.

Vabljev popoldan je bil nekoč o božiču. Vse je kazalo, da bo ta slovesni praznik obhajal svoj veličastni vhod v beli snežni obleki.

Prav lepo je bilo vse Črnilo opravljeno, ker so ponosne hiše tako oblastno stale sredi poljane, bliščeče se v solnčnem svitu. Kljubu lepemu vremenu pa vendar nisi mogel dalje videti, kakor od spodnjega do zgornjega konca vasi; zakaj kakor po letu večkrat tanka mreža

Kákošen sad?

Kupil sem papirja
Mnogo, mnogo pol,
Da bi pesmi pisal,
V njé izlival bol,
Ki srcé vznemirja.

„Škoda le denarja“,
Pravi zdaj papir.
„Kdo na svetu vzame
Tebi ves nemir
Srčnega viharja?“

V prsih tvojih plamen,
Vrhu mene hlad.
Kákošen od bralcev
Pač prejemaš sad?
Mesto jajca — kamen.“

Anton Medved.

Mati v „Samoti“.

Z otrokom se igraš ti, mlada mati,
V samoti ura ti za uro gine,
Pozabljaš pretečene bolečine,
Vsa sreča tvoja — tvoj otrok je zlati.

Noči ne upaš mirno si prespati,
Nobena ura brez skrbi ne mine.
A v skrbi vsaki radost tebi sine,
Ko dete svoje moreš ljubkovati.

Skrivaj te, mlada mati, večkrat gledam,
Ko sam, kot ti, pod jelko tik stezice
Za kratek čas v poletnih dneh posedam.

Kot ti jaz tudi kažem vedro lice,
Samote se nikakor ne zavedam:
Saj meni hčerke — pesmi so družice.

F. S. Finžgar.

Stari dolg.

(Povest. — Spisal Ivo Trošt.)

(Dalje.)

Teden dni potem je prišla k Prašnikovim sama Mešičkova Meta. Domače je nekoliko iznenadil njen prihod, a vseh ne.

„Za božji čas! Kaj dobrega?“ ogovorila jo je stara mati.

„Ne vem, ali bo posebno dobro“, rekla je Meta nič preveč ponižno.

„Za pet ran, povejte, prosim!“ Roke je imela sklenjene na prsih, oči nepremično uprte v žensko, ki je prav oblastno sedela pri mizi, ne da bi jo bila povabila gospodinja.

„Vse, vse povem; zato sem prišla, da povem. Dovolite, da se nekoliko zdahnem. Starost je slabost. Saj veste, kako je. Tudi vi niste več mladi, mamica. Sina imate odrastlega, vdovca, in jaz hčer. Ti otroci — Bog pomagaj! — Še ta kašelj — ti otroci dandanes ne lajšajo materam starih dni.“

„Slišala sem že, da vas hčerka ne sluša. Veste, da naš je ne more — vzeti.“

„O, ne ne! Le počasi. To ni res. Vaš sin je neposlušen. Kakor pri nas vse kaže, bo vaš sin dolžan vzeti mojo hčer. In kako drugače? Ali ji ni obljubil, ali ji ni sveto prisegel? In ker sta mlada, naj se vzameta, kaj ne, mamica? Po to sem prišla.“

„Nesrečna ženska! Prišli ste meni grenit še te dni življenja.“

„Nikakor ne! Mati Prašnikova, kaj bi vam to grenilo življenje, ako vaš sin dopolni, kar je dolžan? Jaz samo hočem in zahtevam, da, kdor je grešil, naj tudi popravi krivdo, naj se pokori! Pokora je pa tukaj — sveti zakon, pa smo prijatelji.“

Zadnje besede je govorila z odločnim glasom, udarila s pestjo po mizi, in tudi z nogo po tleh je potrdila važnost svojih zahtev.

„Meta, vi nam hočete pripraviti v hišo pekel — živo nesrečo.“

„V nesreči sem jaz, do grla v blato ste pahnili mojo hčer. Izgubljeno čast naj ji vaš sin povrne. — Kako? To dobro veste; meni je pa sveta dolžnost, meni, njeni materi. — Jaz da bi redila sedaj še njo in vaše otroke!“

„Recite, da ni res, Meta! Za Boga — naš Andrejec — pa takšen grešnik! — Recite, da ni res! — O, sveta Devica, oh — — —.“ Zgrudila se je na tla. Le še zamolkli, nerazločni glasovi so starici prihajali iz grla, pozneje se ni več poznalo življenja v njej. Obšle so jo težave.

Meta je šla klicat ljudi, da so nezavestno starico spravili v postelj. Kmalu potem se je vrnil Andrej. Takoj mu je bil jasen položaj.

Tasta Reclja besede: „Ujeli bi te radi“, prihajale so mu v spomin. Potreboval je Meto za postrežbo bolni materi, dasi bi jo bil najrajši spravil izpred očíj. Njeno oblastno vedenje, kakor da je že leta in leta ona gospodinja pod Prašnikovo streho, mu ni prav nič ugajalo. A še veliko manj Reclju. Možiček je strigel z obrvmi, če ga je le srečala usiljenka z Jelovega Vrha. Nobene jedi ni okusil iz njenih rok.

„Andrej, še ono vzemi k sebi, pa boš imel mater in ženo, četudi zagrebemo tvojo mater v nekoliko dneh“, rekel mu je zaničljivo.

Prašnik ni odgovoril.

Bolnica je res oslabela, in za tri dni so imeli v hiši mrliča, Prašnik pa ne več matere. Odslej je logarica še oblastneje gospodovala. Recelj je vzel s seboj na dom malega Ivana in se ni več vrnil k Prašniku.

Sneg je kopnel, podleski, trobentice, zvončki in drugi glasniki bližajoče se pomladi so slastno uživali blagodejne žarke mladega solnca; lastovke so poiskale lanska gnezda, prepodile usiljive vrabce in jele znašati mehko ležišče mlajšemu zarodu. Ledina in gaj sta zamenjala zimsko obleko, in vsa zemlja je dobila prijaznejše, vedrejšje lice.

Ljudje, prihajajoči k Prašniku v mlin, so še vedno pogrešali stare, zgovorne ženice, ki je poznala na blizu in daleč vso okolico in vedela celó, čegav je ta ali oni meh v mlinu. Preširna logarica jo je prav slabo nadomeščala. Včasih je celó godrnjala na ljudi, češ, zakaj nosijo zvečer toliko v mlin, ko gospodar ne utegne; vedela je namreč, da se mudi po končanem delu pri njeni in pri svoji Minki.

Rožljala je z gospodinjiskimi ključi in vèdla se celó ošabneje, kakor kakšna velikomestna vratarica.

Začelo se je delo na polju.

Veselo življenje v naravi in gospodarske skrbi so Andreja predramile iz zimske, morda tudi duševne otrplosti, da je začel razmišljati o samem sebi — in svojih neveselih razmerah.

Neki večer je sedel na zloženih deskah ter poslušal, kako enakomerno poje žaga po jelovem lesu. Še jedno pot, dve, pa bo konec. Zabije še jedno zagozdo, pritisne z odrivačem, in — žek! Žaga se ustavi, Prašnik gleda pred-se v kup žaganja in začne tak-le samogovor:

„Kdo zapoveduje sedaj v moji hiši? — Mešička. — Kdo mi je gladil pot v grešno življenje, v pogubo in sramoto? — Mešička. Kdo je kriv, da je moja mati morala nagloma v grob? — Mešička. — Ali je še mogoče iz te brozge?“ — Na to mož ni vedel odgovora.

Kmalu potem so orali na oddaljeni senožeti, odkoder se ne vidi v mlin. Prašnik je

sam držal za drevo, da mu je pot zalival obraz. Ko so odrezali kakih štirideset brazd, ustavi se ter si zbrise pot s čela, pogled pa mu uhaja vedno tje v nasprotno stran, od koder gotovo ni pričakoval kosila. Tam za gozdičem je namreč gospodaril Recelj.

„Dobro srečo, Andrej!“ potrka ga nekdo na ramo.

„Bog daj, oče! Na, na, in moj Ivan je tudi z vami. Pojdi sem, sinko!“

„Kakor si naročil, tako sva prišla.“ Prašnik je vzel dečka v naročje in mu je gladil mlado lice.

„Andrej, tega-le bo nova — mamica — vedno gledala po strani. Ubogi moj Ivan!“

Prašnika je bilo sram in molčal je, zakaj predobro je vedel, da govori mož resnico. Recelj je sodil, da je to dobro znamenje. V srcu mu je bilo žal, da je že na vse grlo pravil sosedom, da je Andreja pamet popolnoma zapustila.

„Ali je ona rusa baba še pri tebi?“

„Da bi tako ne bila!“

„Odpravi jo domov!“

„Kako?“

„Kakor je prišla!“ reče možiček, in oči se mu zasvetijo izpod košatih obrvij. Recelj je strigel z njimi čudovito spretno, zakaj v svesti si je bil, da tako dobro se ni že davno odrezal.

„Pa ono tam gôri?“ vpraša Andrej boječe.

„Pusti — uredim jaz, ako želiš.“

„Oče, vi ste moj rešitelj. Oh, kam sem zašel!“

„Ha, ha, ha, danes. Lani si mislil, da sem jaz vrag.“

III.

Na Jelov Vrh je prinesla štorclja novega prebivalca, Recelj pa je imel teden za tednom pota na sodišče.

„Kakor se me brani, bom mu še tašča. Iz grda me je spodil iz hiše, a iz lepa me bo še prosil, da se vrnem.“

Tako sta se ločila prvi dan Recelj in Mešička.

„Hm, hm, mhe! Bomo videli“, otesal se je Prašnikov zastopnik in odšel.

Še tisti večer je zvedel Andrej vso obravnavo; zvedel je pa z druge strani tudi, kako tožno plaka njegova Minka na Jelovem Vrh. Misli samo na njega, na Andreja, ki jo je tako neusmiljeno ukanil. — Vse to mu je pripovedoval Recelj, pa na takšen način, da si je moral Andrej precěj veliko misliti zraven, da je spoznal resnico. In spoznal jo je. Smilila se mu je Minka, in rad bi bil zinil pomilovalno besedo, toda Recelj je tako strašno blesketal z obrvmi, mlel z rokama in mencial z vsem životom, da je Mešički namenjeni zet pozabil Minko in njeno boleost.

„Tiho, pssst! Andrej, ti si mlad. Prvič sta te zvabili s prijaznimi besedami, sedaj bi te radi s pretenjem, tretjič pride kaj drugega: Bodi mož!“

K drugi obravnavi je prišla vsled materinega povelja tudi Minka in prinesla malo Minico; bleda je bila in upadla, trpljenje in žalost sta jo potrla.

Ker je sodnik povabil tudi Andreja, da bi se morda lože poravnali, bil je to za mlada grešnika silno mučen sestanek.

Prašnik se je skrivaje oziral v njeno naročje, da bi videl nedolžno lice njene hčerke. Ni mogel: Minka se je sramežljivo obračala v stran in na tihem tolažila mater, naj se vendar tako grozno ne jezi.

„Tukaj-le ju ima! — Vzame naj ju, saj sta oba njegova; če ne, povej, Minka! — Tudi ti si njegova; le povej.“

Deklica je povesila glavo in debeli solzi sta kanili Minici na mehko lice. — Dete se je zganilo in dalo duška svoji neugodnosti z glasom, Andreju jako neprijetnim.

„Ali slišiš — sedaj slišiš? Ti si obetal moji hčeri sveti zakon, zato je taka. Saj ne moreš utajiti. Slišiš? Sveti zakon zahtevam jaz — zahteva ona. Prosim, gospod sodnik, da pomagata moji siroti do pravice!“

Sodnik ni vedel, ali bi se hudoval ali smejal, pisar je grizel pero; najbolj neupogljivo se je držal Recelj. Minke še pogledal ni, njeno mater je včasih ošinil s takim hudim pogledom, da bi se pes stresel, ko bi ga dosegel; sodnika je meril z očmi neprestano in pazil na sleharno njegovo kretanje. Njegovega dostojanstva nevredno se mu je zdelo, odgovarjati Mešički. Obrnil se je torej naravnost k sodniku ter izpregovoril počasi in samosvestno:

„Gospod sodnik! Mi verujemo, da se pravi zakoni sklepajo v nebesih; zato ga tudi ni nesrečnejšega življenja kakor v nesrečnem zakonu. V imenu Andreja Prašnika izjavljam, da ne more on nikdar vzeti v zakon tukaj — Minke — Mešičkove, ker je spoznal in — hvalo Bogu! — še o pravem času, da bi ž njo ne bil srečen. — Kar se tiče drugega dela tožbe, priznavamo, da je vse resnica, zato pa prosim milostne sodbe — in — in — družega — nič.“ Zadnje besede so mu šle kaj nerade iz grla.

Mešička je pihala same jeze. Potok besedij, pravi hudournik se je vsul na Prašnika, še več pa na Reclja. Šele, ko ji je sodnik ostro zapretil z zaporom, ustavila se je povenjen psovki in žalitev. Ženska, videča, da ne more zmagati, tresla se je kakor list na veji, roko je tiščala pred ustmi, a oči so ji jezno švigale sedaj na tega, sedaj na onega. Največ teh groznih pogledov je ujel menda Recelj.

Sodnik je pa hotel začeti s poravnavo, a Mešička je planila k hčeri, ji zgrabila otroka iz naročja in vpila:

„Nič, nič pobotave! Tukaj-le ga ima. — Pusti ga, Minka! Za nas bo pravica drugod. Pojdi za menoj! — In položila je malo Minico nič preveč rahlo pred Andreja. Tega je bilo tako sram, da ni pogledal nikamor in tako hudo mu je bilo, kakor bi bil obsojen na smrt. Stemnelo se mu je pred očmi. In vendar je moral priznati, da je to zanj pravična kazen, ker se je igral tako dolgo z najimenitnejšimi stvarmi in najnevarnejšimi čustvi.

Kakor furija je letela Mešička na ulico, Minka ihteča za njo. Možje v sobi so se spogledovali, le sodnik je zaklical: „Krečič!“ — pa je stal na pragu zajeten možak in rekel: „Prosim, zapovejte!“

„Ono mlado ženo pokličite nazaj, da vzame to-le!“

Sluga je umel.

V dno srca užaljena in osramočena se je vrnila Minka in pobrala vekajoče dete.

„Ako ne ž njima, tudi brez njiju“, rekel je sodnik in naznanil Reclju, da se mora obravnava preložiti.

Razšli so se.

Potem je Mešička bledela in venela od dné do dné. Povsod je tožila, tarnala, zdihovala in kašljala — bil je to nenavaden, suh kašelj —, prijemala se za prsi in zaklinjala Reclja v dno pekla.

Ko so nekaj tednov pozneje razpisali obravnavo, in ni ona prejela vabila, marveč samo Minka, ker je postavil sodnik detetu jeroba, začela je blesti nerazumne stvari... Škripala je z zobmi, penile so se ji ustnice, in postelja se je tresla pod njo.

Dva dni po dognani obravnavi je sporočil Prašnik na Jelov Vrh, da je zadovoljen s pogodbo, kakor sta jo sklenila Recelj in Minka na sodišču; ona naj mu le napravi revers, pa ji izplača petsto goldinarjev.

Zvrševalec tega sporočila je našel togujočo Minko ob — materinem mrtvaškem odru. — Mešička ni mogla strpeti tolikega poniževanja. Srčna kap jo je rešila vseh muk in prevar.

Minka mu ni odgovorila niti besedice. Milovala je mrtvo mater, obupavala sama nad seboj in klicala na pomoč usmiljenje božje.

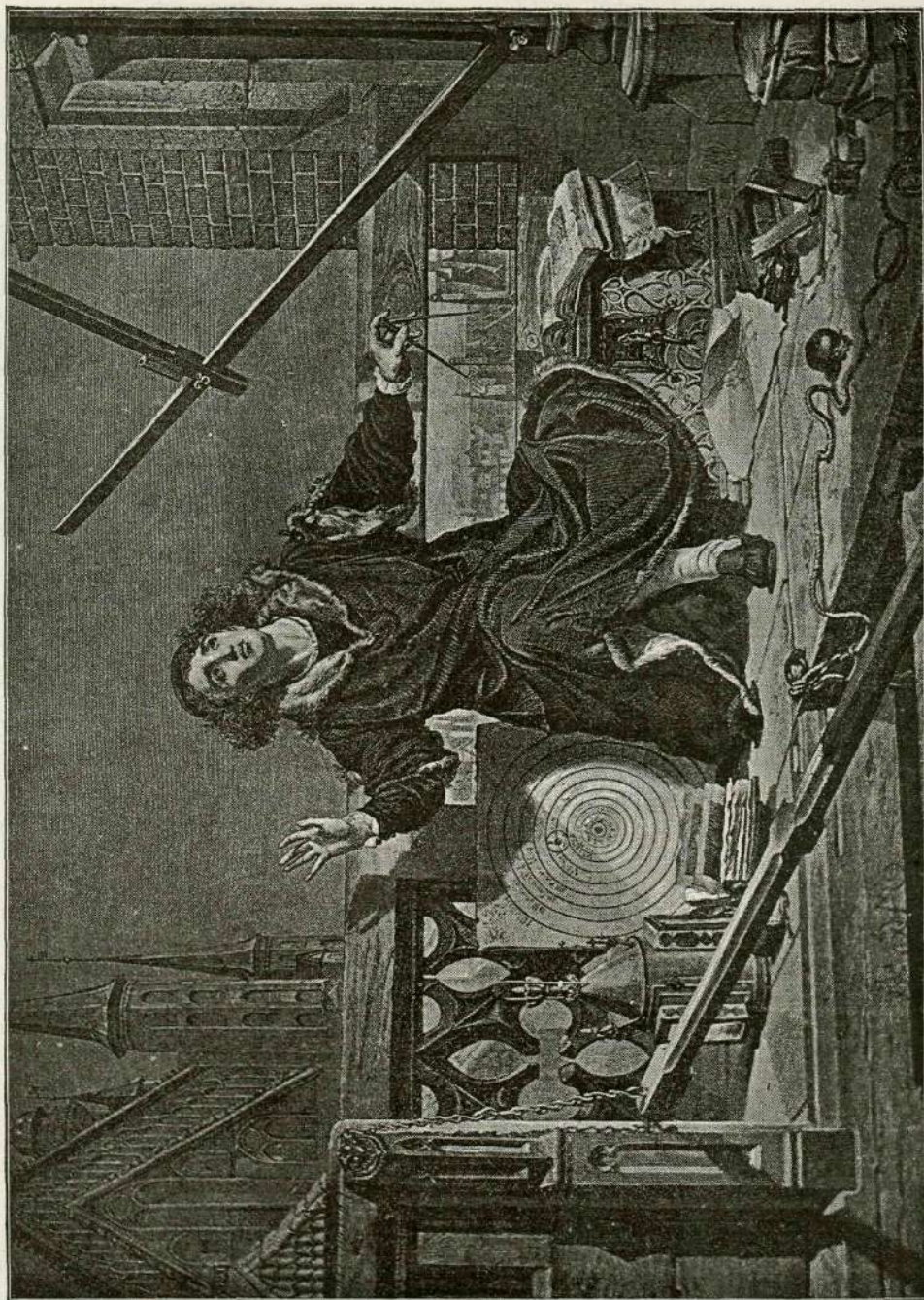
Tri stare ženske so sedele zunaj na ognjišču in rekle med seboj, ko so slišale ime Prašnikovo:

„Denarje je prinesel. Z denarjem se vse opravi.“

Sel se je vrnil brez odgovora in najprej povedal Reclju, kako je bilo. Recelj je Andreju stvar opisal v nekoliko milejši barvi in pristavil:

„Pustimo jo, Andrej, da pokoplje mater; potem pojdem jaz tje gori, pa denarje mi izročiš, da jo izplačam, veš.“

Andrej je prikimal. Nekaj se mu je mehčalo v prsih. Smilila se mu je Minka. Toda Recelj mu je že stokrat očital, da je premalo moški;

Nikolaj Kopernik. (Slikal Jan Matejko.)

če bi odnehal sedaj. — Za ves svet ne! Prašnik je modroval tako-le: „Recelj je moj tast, svetovalec, dobrotnik in ima lepo posestvo, pa sam je. V oporoki me gotovo ne pozabi, prav

gotovo ne mojega Ivančka. Saj ga ima zelo rad. Kaj hočem! Človek skrbi najprej zase...“ Take misli so ga do cela potolažile ali mu otopile vest, kadar mu je nagajala.

Tretji dan se je odpravil Recelj na Jelov Vrh, Prašnik mu je odšel — nekoliko težko je šlo — pet lepih stotakov, in tedaj se mu je zdelo, da mu je laže okolu srca. Kaj vse stori denar!

„S tem si lahko pomaga“, rekel je skoro žalostno. Recelj je odšel. Med potjo se je pripravljaj, kako bi najlepše izročil denar in pa dokazal, da je tako za oba bolje.

Na Jelovem Vrhju je dobil logarjevo hišo — prazno.

Tuji ljudje so prišli, napovedali dražbo za logarjevo koč, njive in senožeti, prodali vse v nekoliko dneh in zopet odšli. Prašnik ni šel k dražbi, Recelj pa je bil tam. Neznani prodajalec mu je izročil zapečaten list za Andreja Prašnika.

„Ali ste kupili, oče?“ vprašal ga je Andrej.

„Nič me ni veselilo; preveč je od rok in pa — tisti spomini na Meto in „človeškega risa“. — Glej, to-le!“

„A ha! Revers je poslala — pa nemiški!“ Prašnik odpre in čita priloženo pismo:

„Spoštovani Andrej Prašnik na Studencu! Ker si ti iskal pri meni ljubezni in jo tudi našel, in sem iskala slednjič jaz pri tebi vsaj usmiljenja, pa ga nisem našla, zato ne povprašuj po meni in ne išči me. Tu ti prilagam zahtevani revers; denarja tvojega pa ne maram, ker vem, da ti je največ do tega, da imaš revers. Tudi za otroka bom skrbela, dokler bom mogla, sama; saj naposled utajiš vse, vse. Ali če bo ona zahtevala doto, pošlje ti pobotnico, morda ob čas, ko ti bo najmanj ljubo. Tvoja užaljena Minka.“

„Hoče ti delati ovire, ko se boš zopet ženil.“

„Tega bodele vsi čakali še dolgo, dolgo“, reče Prašnik in spravi pismo.

IV.

Prašnik se ni več ženil. Njena podoba, njena grožnja se mu je zdelo, da ga spremlja povsod, in kakor senca — sramota — —. Minula mu je mladost, sčasoma se je zmanjšala tudi bojazen. Saj človek vse pozabi. Prašnik je živel največ za svojega sina.

Ko je umrl stari Recelj, podedoval je Ivan Prašnik lep del njegovega imetja; oče je pa moral tustu obljubiti, da ne bo Ivan nikdar poznal druge gospodinje, ki bi jo moral nazivati mater, pod Prašnikovo streho.

Rad je mož pritrdil zadnji tastovi želji.

Na polici je pa ležal revers, založen med starimi spisi; prah se ga je prijemal ob robu, in neštivilne luknjice so črvi napravili v papir.

Sčasoma vse mine —. Prašnik ni mislil nanj, ni mislil na Minko in njeno nesrečo.

Šla je po svetu mlada, lepa, neizkušena. S tiho žalostjo v srcu in s prezirnim očesom je zrla v svet in ga — dasi je nujno potrebovala pomoči — tudi zaničevala.

Še tisto jutro, ko so izročili truplo njene matere večnemu počitku, vzdignila se je, vzela dete in krenila peš proti Ljubljani, kjer je namerjala v kakem varovališču pustiti dete ter iti med svet, da služi za svojo in hčerkino boljšo bodočnost.

Mladi ženski je bila ta pot težavna. Temnilo se ji je pred očmi, omagovala je . . . V mislih in sanjah je rotila njega, ki je bil kriv njene nesreče, saj se ji je zdela hujša kakor smrt. Tudi smrti si je želela, vendar je odganjala to misel; bolj pa se je udajala maščevalnosti.

„Maščevanje!“ so šepetale njene ustnice ter poljubljale nežna ličeca hčerkin.

Drugi večer je prišla že pozno v Brestnik, kjer je mislila prenočiti. Trkala je tu in tam po gostilnah in drugih hišah; pa mlado žensko z otrokom — kdo sprejme rad pod streho?

„Kjer si grešila, tje pojdi, nesramnica!“ tako so jo odpravljali.

Minka je pritiskala dete na prsa, da bi se že sedaj navzelo misli, v kateri je gorelo njeno srce: „Maščevanje!“

Imela je še toliko novcev, da bi si kupila skromno večerjo, a z iskanjem prenočišča je zabila celó na lakoto in šla naprej, naprej . . .

Mesec je plaval po jasnem nebu, milijoni zvezdic so ji migljale pozdrav. Minki je glava lezla na prsi, noge so odpovedale, trepalnice so ji tiščale skupaj; misli so se pa bavile s slikami o mehki, beli postelji, kjer bi odpočila trudno telo . . . Dete v naročju je vpilo in se zvijalo — hotelo je menda večerje —, a s čim naj ga nahrani, ko je sama malo živa.

Zunaj vasi na samem je stala velika hiša, pred njo mogočen kostanj, poleg debela pa kup nacepljenih drv. Nanje je sedla Minka, naslonila glavo na deblo in — zaspala; dete je pa vpilo in stezalo ročici po materi.

Gospodinjo v hiši je prebudil otročji krik. Poklicala je soproga:

„Martin, čuj! Neko otroče vpije.“

„So pa že cigani!“

„Samo vpije, ni slišati drugih glasov.“

„Pozabili so je ali pa nalašč pustili — živinski ljudje.“

„Pojdi pogledat!“

Mož je nataknil hlače, ogrnil si jopič, pa pobral v kotu debelo gorjačo; zakaj mislil si je: morda je to samo vaba . . . O roparjih in tatovih slišimo malone vsak dan.

Pozno po noči so usmiljeni ljudje spravili Minko pod streho.

Naslednje jutro ni mogla vstati, in hišna gospodinja, lepa, močna žena, je zastavila besedo, rekoč:

„Takšne ženske — naj bodo grofice ali baronice ali — kmetice — vse smo jednake in vse potrebne pomoči. Ta reva ne pojde izpod strehe, dokler ne ozdravi!“ Gospodar se je udal, in Minka je s svojo zagovornico in dobrotnico dobila tudi dobro prijateljico.

Lotila se je je vročica. Več dnij ni mogla iz postelje, in tudi potem, ko je bila že dobra, niso je pustili naprej. Hišni gospodar sam ji je pomagal, da je prodala posestvo na Jelovem Vrh in dobrim ljudem vsaj nekoliko nagradila trud in postrežbo.

Tudi pozneje se je rada ustavljala v gostoljubni hiši. Življenje, ki se ji je s Prašnikovo snubitvijo tako lepo razcvetelo, nikakor še ni ugasnilo v njej; ugasnila pa tudi ni želja po maščevanju in s tem skrb, da pripravi hčerki čim boljšo bodočnost.

Zato se ni izogibala različnih nevarnostij in mrež, katere so mladi hišini nastavljali razni lahkomišelní mladeniči.

„Mene so goljufali, a tudi jaz hočem goljufati zapeljivi svet“, govorila je Minka sama pri sebi, ko je premišljala lažnive obljube svojih častilcev; med temi se ji je zdel najnevarnejši domači sin. Zalezoval jo je povsod ter ji obetal vse zaklade sveta. Tega sina so stariši ženili.

„Grešno je“, mislila si je mlada zapeljivka; „toda denar je le dober. Treba samo, da nekoliko ostrašim stariše, češ, da povem nevesti, kakšen je sin, kako mi je bil vedno za petami, in potem vso stvar še dobro počrnim, pa bo uspeh gotov.“

Res je nada ni varala: izplačali so ji lepe denarje, a ona je morala od hiše. To je pa ni motilo. Mladi Minki je bil svet odprt povsod. Poskusila je svojo hudobijo v večjih mestih in bila v nekaterih družinah grozna nesreča.

Toda lepota mine, cvetje uvne, življenje se nagne navzdol... vedno hitreje in hitreje usiha; slednjič se odpre temni grob, in zemlja ima svoj del — na svetu pa začenjajo in nadaljujejo drugi isti tir. Hudobnost ne izgine s sveta, menjujejo se samo njeni blapci.

Minko je zapustila lepota in svežost življenja. Vrnila se je v Brestnik ter potem šla na božjo pot na sv. Goro. Njen pravi namen pa je bil, nekoliko natančneje pozvedeti, kako je pri Prašniku na Studencu, zakaj poročila, kakoršna je iz Brestnika doslej dobivala o njem, glasila so se samo na to, da se Prašnik ne ženi. Sedaj se je hotela natančneje prepričati, toda varno, varno.

V tem času je bila Minica dorastla. Mati jo je bila dala v nunsko šolo, kjer se je pri prijaznih redovnicah mnogo naučila. Ker je imela Minka še novcev od prodanega posestva na Jelovem Vrh, hotela je dati hčerko v pripravnico, da bi se naučila za učiteljico. Toda deklice ni veselilo učenje. Zato sta sklenili obe, nastaniti se v Brestniku in živiti se z delom svojih rok.

Dobili sta stanovanje pri dobrih znancih in kmalu dovolj dela. Minico je veselil svet, želela si je poskusiti med njim svojo srečo.

Neko jutro se je ustavila pod oknom, kjer sta šivali, Notranjka, ki je za osličem porivala voziček z nekolikimi jerbasi sadja v mesto.

„No, mrha! Pa hitro se nažri, da bova hitreje tam!“ je rekla ter živinčetu nastlala sena. Minka je poznala po naglasu njeno domovino. Naslonila se je na okno, kupila nekaj sadja in jo vprašala:

„Kako daleč je od vas na sv. Goro?“

„Še ne pol dneva hodá.“

„Pa do župnijske cerkve na Studenec?“

Žena se je nasmehnila: „Slabo uro.“

Minka je pustila šivanje in šla k ženski na cesto. Dolgo, dolgo sta govorili.

Tisto pomlad se je često mudila žena z osličem v Brestniku in vselej je prodala nekaj sadja živahni šivilji. Začelo se je prijateljstvo, ki je rastlo s sleharnim tednom.

Bilo je kmalu potem lepo nedeljsko jutro. Rosne kapljice so se lesketale na mladem rastlinju, v goščavi se je oglašal kos, škranec se je pa dvigal v sinje višave, drobé svojo pesmico. Navadni voziček s sadjem se je ustavil zgodaj pod oknom v Brestniku; Minka je bila pa že odpravljena, sedla na voz poleg nove znanke, popravila svilen ruto na glavi, zavila dragoceni molitvenik v belo ruto ter se odpejlala v štiri ure oddaljeno cerkev — k maši.

Nedelje po kresu, posebno še po prazniku sv. Petra in Pavla, so si brez posebnih slovesnostij vse podobne. Tudi v cerkvi, kamor sta se namenili Minka in njena spremljevalka, niso imeli danes niti opasila z običajnimi „štruklji“, niti drugačne posebnosti. Torej sama pobožnost ju ni gnala tako daleč k službi božji.

V začetku maše odpre Minka molitvenik, prekriža se in začne — ne moliti — marveč živo misliti na maščevanje. Pri evangeliju je tovarišica vstala in pogledala Minko, ki je sedela, kakor bi bila doma. Ni se zganila. Potem stopi na propovednico star, častitljiv župnik, prebere evangelij in začne govoriti o ljubezni božji; Minka je pa mislila na svojo nesrečno ljubezen, na svoje sovražnike in zato popolnoma — kot neprimerne — zavrgla govornikove besede o medsebojni odpustljivosti. Po končani propo-

vedi je gospod še molil nekaj „očenašev“, ki so se pa Minki zdeli od nekdanj grozno dolgočasni; danes je slišala kmalu med prvimi prošnjami: „Za rajno Katarino Prašnik in sorodnike...“ Kako bi mogla misliti na molitev, ko sliši to sovražno ime!

Kakor daljni šum je bilo odgovarjanje vernikov po širni cerkvi; Minka se je pa bavila z mladostnimi spomini. Sedaj vzame župnik oklicno knjigo, po malem zakašlja in otre pot s čela; ženske pa odmaknejo rute od ušes... Po cerkvi je vse potihnilo. Oklici so imenitne reči!

„Ženin Ivan Prašnik, samski, zakonski sin Andreja Prašnika in njegove rajne žene Katarine, roj. Recelj s Studenca; rojen...; nevesta Jerica Dobnik, samska, zakonska hči... z Ježice.“

Minka je kar z očmi poslušala in z ustmi gledala; duhovnik je pa sklenil: „Komur je kak veljaven zadržek znan, naj ga o pravem času meni naznani.“ Minka je pozabila, kaj je v cerkvi spodobno, in rekla skoro polglasno: „Prašniku sramoto, sin pa zve jedno več!“ Ljudje so se ozrli v tujo žensko, soseda jo je sunila v rebra, in Minica je zakrila obraz s predpasnikom. Nikamor se ni ozrla do konca maše.

Zvečer je Minica vedela vso materino prošlost. Njen obrazek je zardel in blede, temno oko se je vpiralo v prepadlo materino lice. Deklici se je zdel stari Prašnik pravi trinog. V srcu ga je sovražila in pritrjevala vsem hudim načrtom materinim.

Pozno v noči se je obračala na postelji. Spanec ji ni hotel zatisniti oči. Bledi mesec je pogledal skozi okno, obsipal dvoje belih rok, dotaknil se njenih trepalnic... Minica je zamižala in vse materine muke so se ji zopet vrstile v spominu.

Naslednji dan že pred poldnem sta bili obe pred Dobnikovo hišo na Ježici. Na vsaki strani vrat je stezala svoje veje po jedna murva; na pragu je pa stala brhka deklica in metala košim hrane:

„Pika, graha, čopka, ciba, ná-á, ná-a! Pit, pit, pit!“ Petelin, pravi orjak kurjega rodú, s

kocastimi nogami, je prvi opozoril svoje podložnice v pravem kurjem jeziku, kar je hotela povedati deklica, „Kurrr, kurrr-kok-kok!“ In družina se je zbrala k obedu. — Ondaj se je oglasila Minka:

„Bog daj dobro! Ali je gospodinja doma?“

Ko je deklica zagledala tuji ženski, se je prestrašila in prav boječe odgovorila:

„Doma. Kaj bi radi?“

„Slišala sem, da bodele imeli kmalu svatbo; morda bi potrebovali šivilje. Glejte, ta-le, moja hči, je izučena v takem delu in nareja tudi ceneje kakor v mestu. Midve sva iz Brestnika. Morda ste že slišali, da so vsi zadovoljni?“

Deklica na pragu je povesila oči, potem rekla:

„Nekaj smo dali delat tukaj, za drugo moram klicat mater. Prosim, stopita noter!“

Zadovoljno je pogledala Minka svojo hčerko. Ta si je z ruto zakrivala mlado lice, da ga ne bi doseglo pekoče solnce; v mislih je pa zavidala srečni nevesti — tako je namreč sodila deklico, ki ji je povabila v hišo. Stopivša noter, je začela izpraševati deklico:

„Poročno obleko ste že naročili? Kakšno?“

„Bledo-rmene barve.“

„Na tako se lepo podaje na prsih všitek iz belega atlasa, verjemite!“

Jerico je začela stvar zanimati.

„Pod brado zlato brošo, za pas mičen šopek svežih cvetic — na glavo venec in pajčolan z zlatimi zvezdicami; pa takšen-le obrazek! Vsakdo bo moral misliti, da ste angel.“

„To bi bilo predrago“, je ugovarjala deklica bolj na tihem.

„Nič predrago; včasih se zgodi, da so preprostejša nevesta bogateje oblečene, kakor marsikaka meščanka, a vse se vidi tako neokretno, neprimerno samo zato, ker si ne znajo prav urediti. Nima kdo — —.“

Hišni gospodinji je ponižna deklica veliko bolje ugajala, kakor njena mati. Zmenili so se, da ostane Minica lahko takoj v hiši. Dela bo mnogo, začeti treba kmalu.

Minki so se zasvetile oči — dosegla je, kar je namerjala. (Dalje.)

Nisem sam!

Rekel si, prijatelj, meni:
Sam si, vedno sam,
Da življenje dolgočasno
Tebi je, to znam.

Nisem sam, prijatelj! Govor
Napačen je tvoj:
Mislij raznih brez števila
Vedno je z menoj!

E. Gangl.

Pred Garibaldijevem spominikom.

(Na Janikulu v Rimu.)

Na svetega mesta najvišjem holmu
Da bode kdaj spominik ti stal —
O tem pač morda ni sanjal nisi,
Prevrátnikov ,slavni general‘.

In vènder! Na silnem granitnem podstavu
Ogrómen se brónast konj pení,
Na konju ogrómnem pa v vsem veličastvu
Sediš, junak Garibaldi ti.

Zmagalno ti plava okó nad Rimom,
Razgled je najlepši ti nanj odprt —
In zdí se, da v brónastem mrtvem očesu
Živita še vedno zavist in črt. —

Zavist in črt, ki do cerkve božje
Skrbnó si v rovárskih ju prsih redí,
Tedáj, ko še z divjo svojo druhaljo
Za sláve si venec se v bojih potí.

Pač, cerkev si božjo sovražil zakleto,
Nji grob si kopal, pehal jo v propast:
In to ,neminljiva‘ je tvoja — ,zasluga‘,
In to ,nevenljiva‘ je tvoja — ,čast‘! . . .

,Zasluga‘ velika — vredna je vencev
In pesmij junaških in lovorík!
Vsa vredna, da móžu na večne čase
Postavi se zánjo — spominík!

Práv vélel je někdo: Rovárje na križe
Pribíjali nekoč so dobri ljudjé:
Dandánes pa to so prinesli nam časi,
Da s križi rovarjem se prsi krasé . . .

,Zasluga‘ velika — preganjati cerkev,
A trud, pogubiti jo — ta je zamán,
Zamán so vse žrtve, vsi tèmni načrti,
Ki pèklo jih riše noč in dan!

Kaj nisi nikoli, junak Garibaldi,
Tám dôli pod kûpolo Petrovo stal,
Kaj nisi nikoli tám v zlátih črkah
Beséd vekovitih zapisanih bral:

„Ti skala si, Peter, in nánjo sezídám,
Utrdim si cerkev najvišji zidár,
In hrúj še takó — do konca je časov
Porušil ne bode peklenški vihar!“

Mih. Opeka.

Stari dolg.

(Povest. — Spisal Ivo Trošt.)

(Dalje.)

V.

Minica je delala natančno po materinih navetih.

Čudno jo je ganilo, ko je prvič videla ženina.

Prišel je v Ljubljano nakupit raznih potrebnih stvari za svatbo, potem se je oglašil tudi pri nevesti. Deklica se ga ni mogla nagledati. Tudi Ivan se je nehoté nerodno poklonil na pol gosposki ženski in jo vprašal:

„Od kod ste pa vi? Ne zamerite!“

Doznávši odgovor ni vedel več naprej. Bil je v zadregi. Deklica se mu je zdela mična. Skrivaj jo je primerjal z Jerico . . .

Ko sta bila z nevesto zunaj, je vprašal:

„Gotovo je kakšna sorodnica to-le dekle, Jerica!“

„Samo naša šivilja; tukaj dela še-le nekaj dni; prijazno dekle; meni se je zeló prikupila.“

„Zalo dekle, zares. Saj dovoliš, Jerica, da jo še jedenkrat pogledam?“

„Ne bodi no! Ali smo otroci?“

Ivan je sam stopil nazaj v sobo in hotel nekaj vprašati, pa beseda ni hotela nikamor. Slišal je stopinje zunaj pred vrati in vedel, da posluša nevesta; pred seboj je pa videl bitje, ki ga je mamilo z vso silo.

„Morda imate tudi na Studencu kaj dela zame? Prišla bi, kadar dovršim tukaj!“ Tako se je ponudila, spoznavša njegovo zadrego. In zopet je uprla vanj oči, ki so hotele prodreti Ivanovo srce.

„Ne vem, če bo kaj.“

„Morda to bolje vé vaša nova gospodinja.“ Deklica je govorila zadnje besede dokaj prisiljeno. Povesila je glavico, da je videl Ivan beli vrat. Oba sta umolknila. Ivan je šel k nevesti in rekel:

„Ali si slišala?“

„Da bi rada šla s teboj?“

„No, in ti bi ne videla rada?“

„Seveda, Ivan.“

Minica ni slišala teh besed, ni videla srečnih pogledov. Na tihem je vzdihnila: „Moj brat!“ in solza ji je orosila oko.

Bila je zamišljena in molčeča.

Naslednje dni je Ivan še večkrat obiskal svojo nevesto in se tudi s šiviljo nekoliko sprijaznil, dasi ni mogel dolgo strpeti njenega pogleda. Temnolasa deklica je imela do njega neko posebno moč, vsled katere se ji je mladenič izkušal ogibati, a vendar se ni hotel popolnoma.

Približal se je veseli dan svatbe, za Jerico dan slovesa od starišev, znancev, od rojstvenega kraja, od spominov zlate mladosti.

Lepa je bila nevesta, ko se je vračala z mladim Prašnikom od poroke. Prijazni obrazek, mični venec v laséh, mladostno razviti život, lahno se prilegajoča obleka — vse to se je vjemalo na njej, da so jo ljudje občudovali.

„O, kako je krasna!“ vskliknile so ženske, ki imajo o takih prilikah prvo in zadnjo besedo.

„Lepa kakor angel, saj sem vedela“, hvalila je Minica, in nevesta jo je hvaležno pogledala ter se ji nasmehnila.

Zvečer je ženin silil na odhod. Začelo se je odpravljanje, pospravljanje — solze in vesele zdravice.

Ni lahko slovó od domačega ognjišča. Jerica je skozi solze pogledala Ivana, in takoj ji je bilo lože.

Pozdravila je že vse, celó domače posle, bližnje sosede in daljne sorodnike; slednjič je segla v roko tudi Minici. Ljubo jo je ta objela poljubila na čelo in dejala: „Bog z vami, Jerica! — Naj vam solnce sreče, kakor danes, sije v novi domovini brez večera. Z Bogom!“

„Pojdite z menoj, Minica!“

„V duhu — prav rada.“

„Zares! Kaj ne, Ivan? Saj sva že govorila o tem. — Za nekoliko dnij, samo za nekoliko dnij!“

„Kolikor hočete, Jerica.“

„Odpravite se, Minica; vse drugo poravnamo pozneje.“

„Moram vprašati mater.“

Minka je bila prišla na svatbo pomagat k Dobniku in se je največ mudila v kuhinji. Ni bila posebno huda, da se je hčerka odpravljala na tako daljno pot.

Drugo jutro zgodaj so sedli svatje na vozove. Lepa je bila nevesta, a ne manj lepa tudi Minica. Sedela je na zadnjem vozu med Dobnikovimi sorodniki ter veselo opazovala pokrajino okoli sebe. Vedela je, da je vsak tre-

nutek bliže svoji pravi domovini — in njemu, kateremu v kratkem pové, da je ona — živa pobotnica.

Pri Prašniku so bili zbrani svatje in čakali neveste.

„Oče Prašnik, verjemite, da je ženska dar božji!“ je hitel dokazovati Rjavec.

„Seveda je dar božji, a vsakomur ne zaleže dobro“, pripomni nekdo.

Na sredi mize je bil velik šopek, poleg njega dve pisani torti, na desno in levo se je vrstilo pecivo vsake vrste: kolački, povitice, rogličiči, tički, žemlje, preste, navaden in maslen kruh. Narezane slanine in suhih klobas je bilo kar na kupe.

„Streljajo!“ vzklikne Klinar, sorodnik rajnega Reclja, ki zastran dedščine ni bil Prašniku posebno pri srcu.

„So že tu!“ bil je soglasni sklep. Prašnik se obrne k Rjavcu:

„Prosim, pojdite vi za govornika, ko se zapró hišna vrata.“

„Dobro!“

Vozovi se ustavijo pred hišo. Svatje se zberó in se posvetujejo, kako bi po stari šegi napravili šalo s tem, da bi hišnemu očetu ponudili drugo žensko namestu prave neveste.

Godec je stvar razjasnil: „Pošteni prijatelji, tako in tako! Prvo ponudimo nevestino družico, potem kakšno prijateljico, slednjič pripelje ženinov drug nevesto.“

Potrka jo. — Vse tiho. Drugič: „Odprite!“

Znotraj ropot; tretjič se oglasi Rjavec:

„Kdo pa je?“

„Pošteni prijatelji.“

„To lahko vsakdo reče. Kaj bi pa radi?“

„Noter bi radi!“

„Kaj nam daste za to?“

„Lepo, mlado gospodinjo.“

„Prav radi.“

„Tukaj-le poglejte, če je tá prava.“

„Le noter jo pustite; ko spoznamo, da je prava, bomo vedeli, da ste pošteni ljudje.“

„Drugo, drugo“, je rekel Prašnik, ko so mu pripeljali družico. — Pride Minica . . . Na tihem so jo občudovali domači svatje. Prašnik je tudi stal in strmél . . . Ni se mogel odločiti.

„Ta-le bo prava! Kaj ne, oče starejšina? Kar spravite jo! Jaz imam že tako suha usta, da se mi jezik prijemlje neba. E, e, e, pošteni prijatelji, bo prava, bo!“ silil je godec.

„Drugo, drugo!“ omajal se je Prašnik in gledal Minico kakor prijetne sanje iz mladih let.

Pripeljali so mu Jerico. Vzel je posodo z blagoslovljeno vodo, poskropil njo, potem še ostalo družbo in govoril: „Bog te blagoslovi! Naj ti bo sreča mila na novem domu!“ In

zopet je pogledal Minico in posebej poškopil tudi njo.

Svatje so se razvrščali okoli mize, Prašnik je pa na tihem ponavljal:

„Te oči, te oči! . . . Takšne je imela ona tam gori. Poznal bi jo bil brez njenega pisma in njenih sitnostij. Oh, da je bilo tako!“ Sedel je na svoje mesto.

„Saj sem vam že pravil, da Ivan ni iskal zastonj tako daleč neveste. Le pogledajte, kakšen par — ona in vaš Ivan! Bog vas živi, starejšina. Bog živi ženina in nevesto!“ Rjavec se je stegnil s kupico daleč na okoli, da je trčil z došlimi svati.

Klinar je tlačil v ustih velik založaj klobase, dvignil je kupico in nekaj zamomljal skozi polna usta. Prašnik se je ozrl v nevesto in ni opazil, kako se upirajo vanj oči njene spremljevalke. Postavil je kupico na mizo in zabil piti. Le posamični „živio!“ so odgovorili Rjavčevi zdravici. Zabava se ni hotela prav oživiti.

To priliko je porabil godec:

„Nobena reč ni dobra, če se žalostno začne. Bodimo veseli, pošteni prijatelji! Saj ni vsak dan svatba . . . Za danes naj žalost počaka; jutri bo pa zopet stara pesem:

Zdaj si oženjena,
Z Bogom sklenjena,
Jaz pa fantič prav vesel.“

„Dobro, Miško, dobro“, pritrjevali so mu svatje.

„Veseli me, zeló veseli, da me hvalite; ali oprostite, pošteni prijatelji, če se bomo tako mrzlo držali, bomo zaspali pred nočjo.“

Tudi Rjavcu se je zdel molk neprimeren, dasi ni vedel, kaj je sicer živahnemu starejšini, da strmi sam pred-se in molči.

Obrnil se je k Minici, ki se je že početkom branila naslova „gospodična“, pa jo je zopet ogovoril:

„Gospica, vi niste bili še nikdar v tem kraju.“

„Še nikdar, gospod. Uboga šivilja, ki se preživlja z delom svojih rok, ni gospodična in ne gospica, oprostite gospod. Meni se tako godi. — Le z materino pomočjo sem obiskovala šole v mestu.“ — Po teh besedah je pogledala starega Prašnika; ta pa se je delal slepega in gluhega, kar je pa dekle dobro opazilo.

Klinar je srečno pomedel meseno klobaso s krožnika, segel po kosu maslenega kruha, pogledal debelo in zopet del v usta. S prsti je potem jel gladiti kupico pred seboj. Božal jo je in tipal, ogledoval in zopet gladil. Godec je srečno dovršil neko zmes svoje umetnosti, odkašljal se in trčil: „Živio Klinar!“ Zvrnila sta kupici brez zadržka.

Vse to ni motilo Minice, ki je nadaljevala mirno in premišljeno:

„Namenili so me mati za učiteljico, pa —.“

„Učenje je sitno in drago“, pristavil je učitelj.

„Drago, drago; mati niso imeli, od drugod — četudi bi lahko — nisem dobila podpore.“

Po teh besedah je bil Prašnik na trnju. Žalostno je pogledoval svate, tako žalostno, kakor da že vsi poznajo njegovo krivdo. Vstal je, potožil, kako ga boli glava, da ni sinoči dobro spal — in odšel.

Deklica ni hotela več nadaljevati prejšnjega pogovora.

V sosednji sobi se je veselo vrtela vaška mladina; celó godec Miško je šel poslušat svojega tekmeca, a plesal ni, ker je trdil, da je ta godba še iz starega testamenta. Ostalih ta skrajno neugodna sodba ni zadrževala. Zaplesala je nevesta, njena družica in tudi Minica.

Rjavec, Klinar, nekaj sosedov in sosedinj so ostali pri mizi in sodili, da ta neskladnost ne pomenja sreče v zakonu.

„Veselo mora biti, veselo na svatbi; vino mora teči od mize na vseh širih oglih. Peli, pili, smejali in šalili smo se še na sleharnem gostovanju, a danes? Pokojni moj stric Recelj je bil mož, ki je znal biti vesel, seveda, kar je prav. Zato ga moram pohvaliti. Kar je res, je res. Tudi to je res, da me je v oporoki — on, bogat mož — skoro popolnoma zabil. Pa so trdili, da je Prašniku že prej obljubil — zastran tiste tam gori. To ni prav, da dobi oni, ki ima veliko, še več.“

Vrata so se odprla, na prag je stopil stari Prašnik, pogledal Klinarja zaničevalno in rekel: „Gospod učitelj, prosim samo za trenutek!“ Rjavec je bil takoj za njim.

„Ali ste videli, kako me je pogledal! Ha, ha! Misli, da mi ne vemo nič. Res, da sem rad vesel in ga popijem kakšno kapljo, pa vendar mi ne more nihče reči: Klinar ima po svetu take in take otroke. Tega bi se res sramoval. E, e, e, saj vemo, zakaj se je tako obrnilo. — Misli, da so že vsi pozabili, a jaz vem, vem . . .“

Klinarja se je prijelo vino, da je govoril in zabavljal ter slednjič zabil celó ono, kar je trdil v začetku.

V tem času sta stala Rjavec in Prašnik zunaj pred hlevom.

„Pomislite, gospod, ona je tukaj — ona — hči Mešičkove — — —.“

„Ni mogoče!“

„Da; njena mati še živi; poslala jo je — meni v pokoro. O, kaj še to? Bog vedi, kako se vse razplete. Kolika sramota me še čaka! — Ali ste jo videli? Čvrsta je, mlada je; mene

pa prehaja takšen strah, da bi najrajši kar izginil. — Tam le na plesišču je stopila k meni, naslonila se mi na ramo — prav kakor — o ti moj Bog! — pogledala me je v oči in vprašala sramežljivo: „Oče, vi me ne poznate; tudi jaz vas nisem poznala do danes, pa so mi veliko pravili o vas moja mati. — Veste, moja mati — so mi naročili, naj vam povem, da sedaj, ko ste priženili z nevesto lepe denarje, izplačate doto tudi — meni —.“ Dekle ni moglo naprej. Poznal sem, da je bila naučena; tudi ona je vedela, da mi ni neznana njena zadrega. — Potolažil sem jo z obljubo, da se s časoma že vse uredi, za danes naj ne žali nikogar. Vse mi je obljubila; zato prosim tudi vas, da molčite. — Kaj bo z menoj?“

Na dvorišču so odmevali koraki. Nevesta je šla s plesišča nekoliko k svatom, potem pa z družico, Minico in Ivanom na vrt. Tam se jim je pridružil tudi Viktor Predal, ki je prišel čestitat poročencema. Rjavec je takoj otresel prejšnje misli:

„Dobro, dobro, a, a, a, dobro, da si prišel. Le poglej, kakšno punico je dobil naš Ivan!“ Predal je segel v roke obema, pogledal Minico, potem Rjavca:

„Ta-le gospodična je pa gotovo sorodnica nevesti?“ vprašal je preprosto.

„Mhm, da — gospodična — da — sorodnica, da, da, sorodnica, sorodnica — —“ je lagal Rjavec, kateremu se doslej še nikoli ni jezik zapletal. Sploh je na tihem priznaval samemu sebi, da še ni bil tako v zadregi z odgovorom.

Prašnik je ostal na mestu kakor okamenel.

Zbrani gostje v svatovski sobi so ga kmalu zopet pogrešili. Klinar, ki je bil ta čas nekoliko zadremal, predramil se je in kričal na vse grlo:

„Oče starejšina, e-e-é, starejšina! — Smo sami! Kje ste?“

Vrnil se je, dasi kislega obraza na svoje mesto; Minice pa ni niti pogledal več. Tudi ona, sicer živa mladost, ki bi razveseljevala vso družbo, je bila po onem pogovoru s Prašnikom otožna in potrta. „Ko bi mu le smela povedati resnico?“ Ta želja ji je često silila na nežne ustnice; odmeval pa ji je opomin: „Nikomur — samo njemu se smeš razkriti, sicer je vse izgubljeno.“

Pomislila je, da je blizu svojih ljudij in na veseli svatbi tujka, ki mora spretno skrivati svoje srce. Najrajša bi se bila razjokala.

„Prosim, gospica, za bližnjo mazurko.“ Bil je Viktor Predal. Molčé je vstala in šla z njim plesat. Stari Prašnik je vzdahnil.

Pol ure pozneje se je vrnil Predal v sobo in rekel Rjavcu:

„Prava mačica, ta Kranjica. Moral sem jo pustiti med plesalci, kar tržejo se zanjo. In kako lepo pleše! Lahko kot — mačica.“

„Samo pazi, da te ne ugrizne!“

„No, no, ali si zabil, da sem prebil takozvana nora leta?“

Čas je potekal. Vino in veselje se je prijemalo vseh; samo Klinar je v Prašnikovo veliko zadoščenje zadremal na svojem sedežu in smrčal nekoliko glasneje kakor je bilo gostom všeč. Kdor je le mogel, star ali mlad, poskusil je srečo z brušenjem pêt po glasovih harmonike, katero je sedaj ponosno natezal godec Miško; tudi pel je vmes; tako se mu je dobro zdelo, da je odgnal tekmeča škripača.

Še pred večerjo so nekateri silili tudi Rjavca, da bi se zasukal po taktu, a ta se jim je srečno ubranil. Po večerji so ga obsule ženske in naganjale na ples.

„Gospod učitelj, samo jedno polko z menoj, prosim“ — silila ga je družica.

„Ne, ne; z menoj gospod“, je zahtevala nevesta; „saj veste, da sem nocoj prvokrat v hiši. Vsi moramo biti veseli!“

„Prav rad bi vama ustregel, pa ne morem, ker — ker — ne znam plesati. Marsikako neumnost sem se naučil v življenju, a te ne, in prav malo je nade, da se je kdaj naučim.“

„Lepo prosim“, je rekla Minica, katero je ugrel ples, da je za trenutek zabila svojo žalostno nalogo v Prašnikovi hiši. „Lepo prosim“, je ponovila in nagnila glavico tako otročje ponižno, ponudila mu belo roko tako vablivo, da bi vnet častilec ženskega spola kar pozabil vse neznanje ter šel za dekletom — tudi v lastno nesrečo.

„Pojdi, no, pojdi! Z Minico se boš že sukal“, tolažil ga je Predal.

„To lahko ti govoriš, a jaz ne. Čakaj!“ Rjavec ga je pomenljivo pogledal, prijel za roko in ga potegnil za seboj — k Minici:

„Gospica, vam ne smem odreči; a ker sam ne morem zadostiti želji, evo vam tukaj-le namestnika!“

„Modro ste se izognili; vendar bi se morala jeziti na vas, pa zastran namestnika, ki je izvrsten plesalec, vam odpuščam.“

Lahno kakor dama, ki je navajena sukati se po salonih, je šla s Predalom na plesišče ter izkušala v plesnem trušču pozabiti nesrečni položaj. Sukala se je, sukala do obupnosti...

„Je-li to dekle ali furija“, mislil si je Predal in se vrtel z njo. „Furija“ se ga ni posebno branila. Pogledala ga je v oči zaupno, milo... in že sta bila med množico plesalcev.

Rjavec je gledal nekoliko časa to nemirno gibanje in rekel ženinu:

„Lepa Kranjica je Viktorju vedno bolj všeč; kmalu pojde za vami v bratovščino sv. Luke.“

„Saj ni več mlad.“

Veselili so se, jedli, pili in dremali do zore...

Oče starejšina se je tudi nekolikokrat zasukal z nevesto po taktu Miškove harmonike — da bo bolj sreča —, potem je pa izginil na tihem.

V njegovi glavi so se vrstile drugačne stvari.

VI.

Viktor Predal se je šolal nekaj let v Gorici. Bil je miren, vesten dijak. Oče je bil določil njega pravdnistvu, starejšega brata za naslednika na domu, in sestrama precejšno doto. V tistem času ni manjkalo mastnih prihodkov v Predalovi hiši. Prodajalnica, gostilna, tehtnica za seno, podjetje z lesom, s senom in domačimi pridelki, vse to je neslo na leto lepe vsote. Imovina je rasla od dné do dné; Predal je pa želel više i više. Poleg male, preproste hiše, kjer je začel svojo srečo, preživel z mlado ženo najlepše dni svojega življenja, je kupil še sosedovo širno poslopje ter premestil v večje prostore prodajalnico in gostilno. Pomnožil je število goved v hlevu, začel nove trgovinske zveze ter mislil na večje dobičke...

Ta brezmejni pohlep za bogastvom ni ugajal skrbni njegovi soprogi.

„Ako si na višini, se ti rado zvrto glavi, da telebneš na tla in se ubiješ.“ Tako mu je govorila ženica, ali Predal je ni slušal. Tiste dni je bilo na prodaj največje in najlepše posestvo v Novi vasi; njega dosedanji lastnik je z bogatil in se preselil v Ljubljano, posestvo pa ponudil v prodaj. Treba bi bilo šteti lepih tisočakov, toda Predal, računajoč na vedno rastoče dohodke, se je zavezal plačevati na obroke — brez vsakoršne letne zamude. Zmenili so se.

Poslej je bil največji bogataš, daleč na okolu veljaven in mogočen. Zadovoljno si je mel roki in stopal po obsežnih senožetih, zapisaval dohodke v knjigo, računal in skopalil pri delavcih in kupovalcih. Zato so mu bili ljudje nevoščljivi.

Soproga, ki je imela na prvotnem domu z nadziranjem in gospodinjstvom premnogo dela, začela mu je bolehati. Legla je in umrla; ž njo je umrlo komaj rojeno dete.

Že prej je Predal tožil, da sila težko zmagujeta gospodarske skrbi, pozneje je bilo to še slabše. Predal je hodil kakor brez uma. Poslej ni mogel tega ne onega sam nadzorovati. Hlapci in brezvestni oskrbniki so uporabljali to priliko za se. Trgovina je pešala, imetek se je krčil.

Tretji in četrti obrok kupljenega posestva sta zapadla. Nekdo je naznanil prejšnjemu go-

spodarju, da Predal sploh ne more več plačevati. Mož je verjel in razveljavil pogodbo. Posestvo je prodal drugam.

Nesrečni Predal je vsled sramote, obupnosti in slabega gospodarstva napovedal konkurs. Predloživši oblastvom knjige in zapiske je pozabil večje število dolžnikov, tako da mu je ostala samo še jedna hiša, nekaj posestva in čvetero nepreskrbljenih otrok. Sinova sta se vrnila takoj domov. Starejši se je lotil dela na polju, da so se preživljali; drugi — Viktor — je šel z gimnazije v poljedelsko šolo, ker je bila najcenejša. Sestri sta se koncem tistega leta vrnili iz šole in pomagali pri domačem delu. Pozneje sta se bavili s šivanjem ter pomagali služiti kruh sebi in bolehnemu očetu, o katerem so ljudje na tihem trdili, da nima prav čiste pameti. Ali često se ljudje varajo. Pustil je mož premoženje otrokom, obupal nad svetom in lastno srečo ter živel — živ mrtvec na razvalinah nekdanjih zlatih nadej. Svojih nadlog ni tožil nikomur, ker ga je bilo sram, da bi se kazal, kako zelo ga je potrla nesreča; za to je bil preveč ponosen. Le spomin ga je še razburjal.

Deset let pozneje so se razmere precēj premenile.

Viktorjevega brata je vzel k sebi njegov kum ter ga izučil in izobrazil, da si je služil kruh pri pošti; pozneje je bil samostojen poštar, ki je v sili priskočil na pomoč lahko tudi domačim. Viktor je bil potrjen v vojake; sestri sta pa pozabili, kaj je bilo nekdanj v Predalovi hiši. Preselili sta se v mesto, kjer se nista izogibali tudi najnavadnejšega dela, z mirnim, prijaznim vedenjem pa ugajali vsakomur. V nekoliko letih sta se obe omožili — seveda primerno svojemu stanu. Tudi rokodelski kruh je dober, samo da je pošten. Obe sta bili zadovoljni ter se včasih spomnili celó svojega očeta. Ta je komaj čakal, da se vrne Viktor domov.

Resni in odločni mladenič je prišel od vojakov. Izkusil je življenja trpkost — brez medú in se navadil poštevati trdo zasluženi denar. Videl je, kako ljudje hlepé za dobičkom in le za dobičkom, ne gledé na to, ali je pošten ali ne. Pregledala sta z očetom stare knjige in prebrskala stare zapisnike. Našla sta neizterjane dolgove. Viktor bi bil med dolžniki najrajši našel onega nevoščljivca, ki je bil kriv vse nesreče, pa ga ni. Vendar se je nabrala iz onih vsot lepá vsota, s katero je nakupil zemljišče ter je začel umno obdelovati. Našla sta pa tudi med starimi papirji zavarovalno knjižico, na katero je Predal v boljših časih plačal nekaj stotakov za svojo starejšo hčer. Ko je nehal s trgovino, zabil je v splošni zmešnjavi tudi na

to. Zavarovalnica je izplačala naloženi denar in tudi s tem si je Viktor nekoliko opomogel.

Včasih je vzel puško in s kumom starejšega brata šel prežat na divjačino, dostikrat tudi sam. To mu je bila jedina zabava.

Ozrl se je sem in tam po kakšni mladenki. Viktor je bil zastaven mladenič, v čegar modrem očesu je odsevalo njegovo dobro srce. Oče se mu je postaral in nikakor ni mogel biti siten zato, če je sin iskal družice.

Nekoč se je vrnil Viktor zvečer s polja. Stari je sedel ob ognjišču in se radoval prijetnih duhov divjega zajca, katerega je pekel na ražnju. Pogledal je sina prijazno, obraz je kazal, kako je dobre volje, zakaj zajec je obetal slasten užitek. Viktor je slutil, da je ta trenutek pripraven tudi za važnejše pogovore.

„Oče“, pravi, „sinoči sem bil zopet tam na Studencu — tam veste — pri Dolinškem — Veste — Barbka je — vrlo dekle — dobro dekle.“

„Pa ti je dala večerjo?“

„Ne; ta me je čakala doma; pa zvedel sem, da bi Dolinšek dal meni Barbko . . .“

„Hm! Dolinšek je bogat. To je rekla menda samo ona. Pomisli sramote, če bi zares vprašal,

pa bi ti rekli: ne — premajhen si — prelahak. S tem ne bo nič, sinko.“

„Kakor kaže, ne bo z menoj nikdar nič.“

„Bogate ne dobiš; tako ti povem.“

„Oni dan ste pa rekli, da ubožne ne marate, ker bi ljudje govorili, kako na nič je Predalova hiša.“

„Potrpi, Viktor, potrpi! Naša hiša mora dobiti primerno nevesto.“

Mladenič je spoznal, da bi bilo brezuspešno, pričati se z očetom o primernosti ali neprimernosti prihodnje neveste. Prav nezadovoljen in godrnjaje je čakal okusne večerje.

Tisto jesen je prišel na Studenec učitelj Rjavec.

Viktor Predal ga je poznal že iz gimnazijskih let; pozneje sta bila, dasi je bil Rjavec znatno starejši, jedno leto skupaj pri vojaških vajah. Učitelj je bil oženjen, imel nekoliko družinice, a zato bil še vedno zadovoljen.

Prijatelj je vzgled je Viktorja še bolj mikal, da bi si poiskal ženice, a kje? Zato so se pogovori, kakor oni ob pečenem zajcu, ponavljali pozneje večkrat. Preveč pa stari ni pustil govoriti, shropel je kakor puran . . . (Dalje.)

Kako je učenec oženil mojstra.

(Dogodba. — Spisal Vekoslav.)

(Konec.)

Težko in predolgo bi bilo, če bi hoteli navesti tu vse Štêfove besede, s katerimi je hotel Minko pridobiti za svoj koristni namen, kako ji je priporočal, naj vzame Miho za moža. Rotil se je in zaklinjal, da mu je Miha že večkrat na tiho povedal, kako mu Minka ugaja zaradi marljivega gospodarenja in zaradi pobožnosti in še iz drugih vzrokov, ki so bili vsi tehtni. Slednjič se je Minka hoté ali nehoté dala prepričati, da jo Miha posebno spoštuje, če že drugega ne. Kako bi jo bil sicer počastil ravnokar s tako krasnim darilom, četudi mu nikdar ni nič dobrega storila. Naj se je ustavljala, kakor se je hotela, vendar je morala to spoznati za izreden znak Mihine naklonjenosti. Nehoté je tudi pritrdjevala v duhu Štêfovih besedam, da je Miha neizrekljivo dobrega srca, da je ljubezniv in kdo ve, kaj še. Zato si je pa tudi približno začela domišljati, kako blaženstvo bi bilo, če bi ž njim živela v zakonu. Naravnost pa tega Štêfu ni mogla povedati. Izgovarjala se je, da ni dovolj lepa, akoravno je Štêf trdil, da Miha ne bo gledal na take malenkosti, naposled

da bi jo ljudje v zobe vzeli in bi ji tak korak zamerili.

„Veš, Minka!“ dejal je zopet in zopet prizadevajoči si Štêf, „dobro bi se vama pa vendar tudi godilo. Miha ima denar, več, več, kakor si ga ti pridobiš z vsemi svojimi šopki, venci in kaj vem, s čim še.“

Take besede pa so bile za Minko najkrepkejšje.

Minka ni naravnost ničesar obljubila zastran Mihe. Štêf je pa vendar iz drugih tehtnih vzrokov sklepal, da je Minko pridobil za svoj prelepi namen. Poslala ga je doli v vas v kovačnico, da bi nesel Mihi steklenico najboljšje slivovke, katero je posebno čislal. Nadalje naj bi mu izrazil v njenem imenu srčno zadovoljnost s poslano pečjo in naj bi ga zagotovil, da si bo to čast dobro zapomnila in mu jo povrnila, če bo mogoče.

Štêf je dobil pijače, kolikor je hotel, in vse to — zastonj. Slednjič se je opotekaje se odpravil doli v vas, da Mihi pové, kar se mu je naročilo, in tudi še marsikaj, — kar se mu ni naročilo. Pri Minki je mnogo lagal; sedaj je pa v srcu sklepal, kaj bo pripovedoval Mihi.

Z očij obézo! — luč gorí,
Gorí še vedno plameneče,
Kažoč nam pot mirú in sreče,
Nebeško-lep je nje sijaj:
Z očij obézo! — K nji n a z a j!

Nad Betlehemom oznanila
To luč je zvezda mila svetu,
Od *Luči Luč*, ki je svetila
Od večnih vekov pri Očetu;
Iz Jakopovega rodú
Izšla nam zôra je mirú,
Iz čiste, svete Porodice
Pravice Solnce in resnice
V temò je zemsko posijalo
Z oboka žarnega nebá,
Od *Luči Luč* — in *luč svetá* . . .
On, ki je solnca žar zanétil,
Pod solncem nam je sam prísvečil,
Telesnim lučim vsem izvôr,
Postál je svetu rešnji zôr.

Iz težkih sanj
Tedáj je zêmľja se vzdramíla,
Ozrla željna se je vanj
In v zoru tem slavíla
Iz smrtne je noči vstajenje:
Kjer svit le-tá je posijál,
Povsod pognalo je življenje
Veselo, bujno svojo kal
Iz tèmnihih nočnih tál;
Razmikale so se meglé,
Zaznávale stezé;
Iz mraka plašnega in zmot
Tedáj v svetlòbe domovino

Uzrlo je človeštvo pot
Tesnò — a pravo pot edino.
Rodovi, ki na desno, levo
Takrát so távali slepó,
Pozdrávilí so luč kraljevo
In varno šli za njó
Iz veka v vek . . .

A glej, gorjé:
Viharnih časov burni tek
In laž in v prsih slépa strast
Zavêli spet od luči té
Rodove so v temé propast.
Od vzhoda solnca do zapada
Objema ljudstva tožen mrak,
Temà po zêmľji moč razklada,
Nebo preprega črn oblak,
Oblak grozán —
Kot da se bliža zadnji dan,
Ki v njem se prerodé svetovi,
Vzdihujejo v temi rodovi
Od grôze in strahú . . .

N a z a j , n a z a j na pot mirú,
Ve trume národov nesrečne,
Nazaj do p r a v e luči večne,
Ki je izšla, da več ne vtóne,
Ki ne stemní je mrak temán,
Ki noč pretvarja v žívi dan,
Ki je otela milijóne
Kazóč jim pot iz zemskih tog —
Nazáj do zórne luči jasne,
Ki večne veke ne ugasne,
Do luči, ki je — *Kristus-Bog!*

Mih. Opeka.

Stari dolg.

(Povest. — Spisal Ivo Trošt.)

(Dalje.)

Nekaj tednov po svatbi pri Prašniku sta Predal in Rjavec lovila rake v potoku, ki teče mimo Prašnikovega mlina med Studentcem in Novo vasjo.

Bilo je toplo nedeljsko popoldne. Škržat je razkazoval na hrastju z neokretnim pevskim orodjem svojo zadovoljnost s solnčnimi žarki, prepelica v strni je merila pet-pedi, žabe so obračale svoja široka usta iz luže v solnce, in kobilice so tudi s hreščanjem popolnjevale koncert.

Med gostim jelševjem sta se pomikala prijatelja. Prvi, v kopališki obleki, je bredel vodo

do kolen, včasih tudi do prsij in više ter stikal za raki po luknjah, drugi je nosil Predalu na rami obleko, v roki pa par čevljev, kamor je spravljaj rake. Prišla sta h globokemu tolmunu, in Viktor je že hotel iz vode.

„Preplavaj, preplavaj! Na oni strani dobiš še kaj!“

„Ne znam.“

„To je najlažji izgovor.“

„Če pa res ne znam — toliko kakor ti plesati.“

„No, potem bi te bilo škoda; kaj bi počela tvoja —“

„Misliš, da bi žalovala —; saj je še ne poznaš.“

„Čuj, ljudje, psst!“

Rjavec se splazi v goščavo, Predal se stisne v vodo, da je kazal iz nje samo glavo; potem je še to pokrtil z jelševo vejo.

Dolgo sta oba molčala.

Slednjič vpraša Predal nestrpno, ker ga je že mrzilo v vodi: „Kaj si zavohal?“

„Najprej se mi je dozdevalo, da prihaja Prašnikov Ivan z gospodinjo in ona šivilja, ki je pri njih že od svatbe. Sodil sem, da so prišli ogledovat žito, pa sem se motil. Ljudje so šli z božje poti — —“ Zadnjih besed ni Predal več slišal, ker se je uprav ta čas kobacal iz vode, ki je zelo šumela na onem kraju.

„Ali si dobro videl Minico?“

„Videl, videl. Oj, to ti je dekle!“ rekel je nalašč Rjavec.

„Pa veš tudi, da jo hoče stari spraviti iz hiše z lepa ali z grda? Nevesta ni za to in Ivan tudi ne, ker je dekle pridno.“

„Čudno! Nekaj dnij so skupaj, pa se že ne razumejo.“

„Nesreča res! Nesiva danes rake kuhat k Prašniku. Bodeva vsaj videla, kako je.“

„Dvomim, da bova kaj dobro sprejeta, ako je stari še tako na trnju kakor o svatbi.“

„Pravijo, da je imel pred leti homatije z neko žensko, pa mu je tisto očital Klinar. Seveda, takšen mož! Zares, kakor môra tlačiti človeka spomin take minulosti.“

„Bašti da ga tepó mladostni grehi!“

„Že delj časa sumim, da mora biti nekaj res. In tudi tebi ni neznano: zakaj pa s Prašnikom povsod stikata glave?“

„Tu in tam ima še kaj urediti, pa se posvetuje z menoj; saj veš, da je bil tudi prej za malenkosti često pri meni.“

Predal je bil s tem odgovorom samo na pol zadovoljen: „Čakaj, da se oblečem; bodeva videla, če je resnica, kar si govoril. Z raki k Prašniku! Ivan naju gotovo rad sprejme, s starim, praviš, sta vidva prijatelja; nevesta ne bo godrnjala, ker — še ne zna, in — in morda je še kdo, ki bi naju ne videl rad.“

Predal je bil sedaj tih kakor zid, Rjavec je pomenljivo zahrkal.

Rake sta spravila v ruto in odšla.

„Pa da mi ne boš preveč ogledoval one, že veš, Viktor!“

„Pojdi no; misliš da sem otrok?“

— — — — —

Dolgo so večerjali.

Ko sta se vračala domov, spremil je stari Prašnik Rjavca, s Predalom je pa Minica skrivaj stopila nekoliko korakov od hiše. A le kratko

veselje je imel Predal, ki je stopal z deklico nekoliko korakov pred onima.

„Minica — nazaj!“ je bilo povelje; Rjavcu pa je rekel Prašnik na tihem: „Vedite, da jo je poslala ona — — ona, da mi grení življenje. Tirja me sedaj — sedaj, ko ve, da je vse sinovo, in pravi, da ne pojde prej dekle od hiše — ali pa, da vsem pové. Čegava je in me — toži. Oh, sveta Pomagalka! — Moj sin ne sluti še ničesar, zato jo zagovarja. Moram jo spraviti strani, tudi če se hiša podere. — Naj le, naj le razglasi, da je —“ glas se mu je tresel, in govoril je nerazločno . . .

Poslovili so se, in Minica je šla s Prašnikom sama domov. Izogibala se ga je že dolgo, a nocoj ni mogla drugače. — — Molčé je hitela pred njim.

„Kedaj se mi spraviš od hiše, ti nesrečno dete?“

„Saj vam je znano, kako hoče moja mati; prej ne smem.“

„Pojdi, takoj jutri pojdi, in povej materi, da je zadosti muk napravila moji duši; saj vama pošljem denarje — toliko že zmore stari Prašnik.“

„Dajte torej, pa pojdem.“ Deklica se ni mogla več ustavljati, zaihtela je na glas; stari je pa mrmral za njo: „Ta sramota, ta sramota! . . . Bomo videli, če pojdeš ali ne! Ti nesreča, ti! — Pošljem po orožnike!“

Prašnik je godrnjal vedno glasneje, Minica je zbežala v svojo spalnico

V sobici Ivanovi je bila še luč. Ivan je tiho nekaj pospravljaj in menda zraven molil, Jerica pa je slonela na mizi in se solzila.

„Hiša je tukaj na samoti. Nobenega znane človeka nimam, da bi ž njim govorila. Jdino dušo, ki sem imela v najbridkejših trenutkih, podiš mi strani. Pusti jo, Ivan, vsaj še nekaj tednov — —“ Zopet molk.

„Ivan, ti si lagaj, ko si mi obetal, kako rad me boš imel.“

„Oče zahtevajo tako. Vrag vedi, kaj imajo proti temu dekletu! Sam spoznavam, da je delavna, prijazna, ljubezniva in da ni zastoj v hiši: toda očetu tudi ne smeva takoj prvo leto vsake zavrniti. Stari ljudje so navajeni, da so jim drugi pokorni, in — oče so oče, — Jerica. — kaj, če porekó, da sta sin in nevesta trdosrčna, neusmiljena, nehvaležna?“

„Pa bi bil mene pustil, če si mislil slúšati samo očeta.“

„Ti si ženska, Jerica, mlada ženska; pokáj bi ti pravil, zakaj te nisem pustil?“

„Če sem ti žena, pusti me, naj tudi mene velja katera — vsaj ta — Ivan — prva moja želja.“ Stopila je k njemu in ga začela obsipati s prijaznostjo. Ivan se je ni mogel ubraniti.

„Čakaj, Jerica, prav gotovo; le potrpi! Za prvi hip ugódiva očetu — potem pa tebi.“ Ivan je položil roko na njeno ramo . . . Gledal ji je v lice, ki je močno zardelo vsled razburjenosti.

„Saj boš, Jerica! Kaj ne, da bo tako za sedaj, veš, samo —“

„Doklej pa?“ dé užaljena in se hoče obrniti strani.

„Do prihodnje pomladi — ko začne težje delo; tedaj slobodno pozóvi Minico k nam.“

„Ivan, ti si neusmiljen!“ Pol v joku nasloni glavico na njegove prsi . . . Ljubezen je premagala nasprotje, in sklep je dozorel, da mora Minica od hiše.

Lepši večer je imel Predal.

Doma ga je čakala sestra, ki je bila omožena v mestu. Prišla ga je vabit h krstu v rodovini starejše sestre. Naznanila mu je tudi, da je njen sprog povišan v službi in se nadeja na starost primerne pokojnine.

„Da mi vsaj iz mesta sporočite kako veselo novico! Pri nas, vedi, je vse nekam otožno.“

„Oženi se, Viktor!“

„Vprašaj očeta tam-le!“ — Stari Predal je držal v jedni roki tobačnico, v drugi modro ruto; glava se mu je obesila na prsi, dremal je.

„Tebe ne veselí ženitev, kakor vidim.“

„Veseli me že; ko se mi bo zdelo, tedaj se oženim, če bo komu prav ali ne.“

Sestra ga je umela, in oba sta pogledala očeta. Potem je povedal Viktor vse svoje neuspehe s snubljenjem in pa očetovo sitnost pri vsakem navskrižju.

„Tudi nama so oče jako branili; a kaj pomaga misliti na nekdanje bogastvo? Še sedaj bi bili obe s sestro poleg spomina na bivše blagostanje naše hiše — borni služabnici.“

Ta vspodbuda je Viktorja poživila še bolj kakor misel, da je stric.

Še pozno po noči so mu bile v živem spominu besede, katere je slišal pri Prašniku: „Prav nerada grem od tukaj. Saj nisem nikoli mislila, da se mi ta kraj tako zelo priljubi.“ Viktor je rekel, da se bo tudi on dolgočasil, ko je ne bo več pri Prašniku. Po tem zatrdilu ga je Minica tako ljubeznivo pogledala, da tega pogleda ne pozabi nikoli.

* * *

Teden pozneje se je Viktor vračal iz mesta. Oglasil se je v mlinu, a Minice ni bilo več tam.

VII.

Na pomlad je Jerica silila moža, da naj dopolni obljubo in pokliče Minico.

S tem se je ponavljal prejšnji nemir. Zaman je bil vsakoršen ugovor možev.

„Tudi če si oče zbrusi jezik do samih korenin, mene bo veljalo. Z ženami, kakor sem jaz, morate ravnati dobrohotno, milo. Bomo videli!“

Ivan je nekaj ugovarjal, a do živega ni mogel svoji lepši polovici.

„Ti si mokra cunjá . . . Oče te obrne kakor konja na uzdi. — To ni možko . . . Škoda, da nosiš hlače!“

„Kakor kaže, rada bi jih ti!“

„Ne maram jih, ne maram . . . Sram bi me bilo nositi hlače za tako ženo kakor ti.“ Zraven si je pa mislila: Tudi če nimam hlač, bo mene veljalo.

To je bilo Ivanu preveč. Obrnil se je strani in ni več zinil besedice, pa tudi Jerica je molčala. A ni bil to molk za nekaj trenutkov; neradovoljno posnemanje velikega tedna se je vleklo kakor jesenska megla tudi drugi, tudi tretji dan . . . Ivanu je bilo neznansko dolgočasno: jedi so bile večinoma neslane, a kdo bo grajal? Postelja gručasta in trda, a kdo bi godrnjal! Z dvorišča ginejo brez potrebe najlepša polena, a kdo bi ugovarjal? Vse od kraja liže plamen, gorí kakor v apnenici — kakor o veliki noči pri žolci, ali pa če kuhajo svinjski rilec . . . Ivanu je bil jezik zavezan.

Tudi Jerici je morala biti stvar žalostna, zakaj dobro jo je videl Ivan, ko je skrivaje na vrtu pritiskala zastor na oči in vzdihovala. Smilila se mu je revica. Ali naj se ji on udá, on . . . mož . . . gospodar?

Kakor v naravi pred nevihto, tako neznosno je bilo v Prašnikovi hiši. Stari Prašnik je dobro vedel, zaradi česa se bije boj — boj brez meča in jezika. Strahoma je čakal zmage.

Po vasi je od jeseni utihnila govorica o njegovi mladostni lahkomiselnosti. Bal se je, da bi se stvar zopet začela, ako se vrne Minica. In tirjatev? Kaj, če res izpolni materino grožnjo, stopi v župnišče po krstni list, ga pokaže Ivanu in še pové — —

„Ne; dekle ne sme pod streho“, mrmral je zvečer na postelji. „Kje naj vzamem denar? — Ivan bi ga ne dal rad — in pa: koliko bi se poznalo to pri hiši! Škoda — —. Da bi mogel tam oni kako drugače zamašiti usta! Kako?“

Starinska ura na steni je odbila najst in enakomerno nadaljevala tik-tak. Prašnika je premagal spanec.

Mladi gospodar pa nocoj ni mogel spati. Opravil je že davno večerno molitev, navrgel še nekaj očenašev za — dobro srečo, obrnil se v zid in mižal — a zaman. Ta nesrečni molk! Iz kašljanja je spoznal, da tudi Jerica ne spi; včasih se mu je zdelo, da sliši rahle vzdihne. Morda se ga ubožica boji? — Morda ji bo to

kaj škodovalo? — Groza ga je bilo teh mislij in sklenil je, da mora biti jutri — kakorkoli — konec tem zmešnjavam.

Naslednje jutro so poleg mlina sejali pšenico. Ivan je uravnaval ogle in razore. Jerica je pa stopala bolj zaradi lepšega z motiko v roki za njim ter tu in tam zdrobila kakšno grudo prsti. Kar pade Ivanova motika kakor slučajno navskriž njene, on pa reče:

„Stoj! To delo ni zate, varuj se.“

„Saj nihče ne mara zame!“ — Potok solz ji zalije oči, obrne se strani . . .

„Kdo ti je to povedal!“

„Vsi me gledate kakor usiljenko. Moj Bog, ali nisem prišla poštena v hišo? Sem-li komu v sramoto?“ In še huje je ihtela. To je Ivana tako zmeščalo, da bi ji kmalu sam otrl solze.

„Tiho, Jerica! Ne žaluj zastran tega, kar ni res. Nihče te ne sme žaliti.“ — Prijazno ji je položil roko na ramo, in ona se ni branila; molčala sta pa oba. Ščinkovec na bližnji hruški jima je delal kratek čas, nekoliko bliže mlina se je oglašala taščica; na vrhu visokega oreha na dvorišču je pa senica nadaljevala svoj jednolični ci-ci-be, ci-ci-be, ci-ci-be-e! . . .

„Še manj sem kakor dekla pri hiši.“

„To ni res! Ako se za kakšno malenkost ni zgodila tvoja volja, zato še nisi dekla. Če ni drugače, bodi še to po tvojem.“

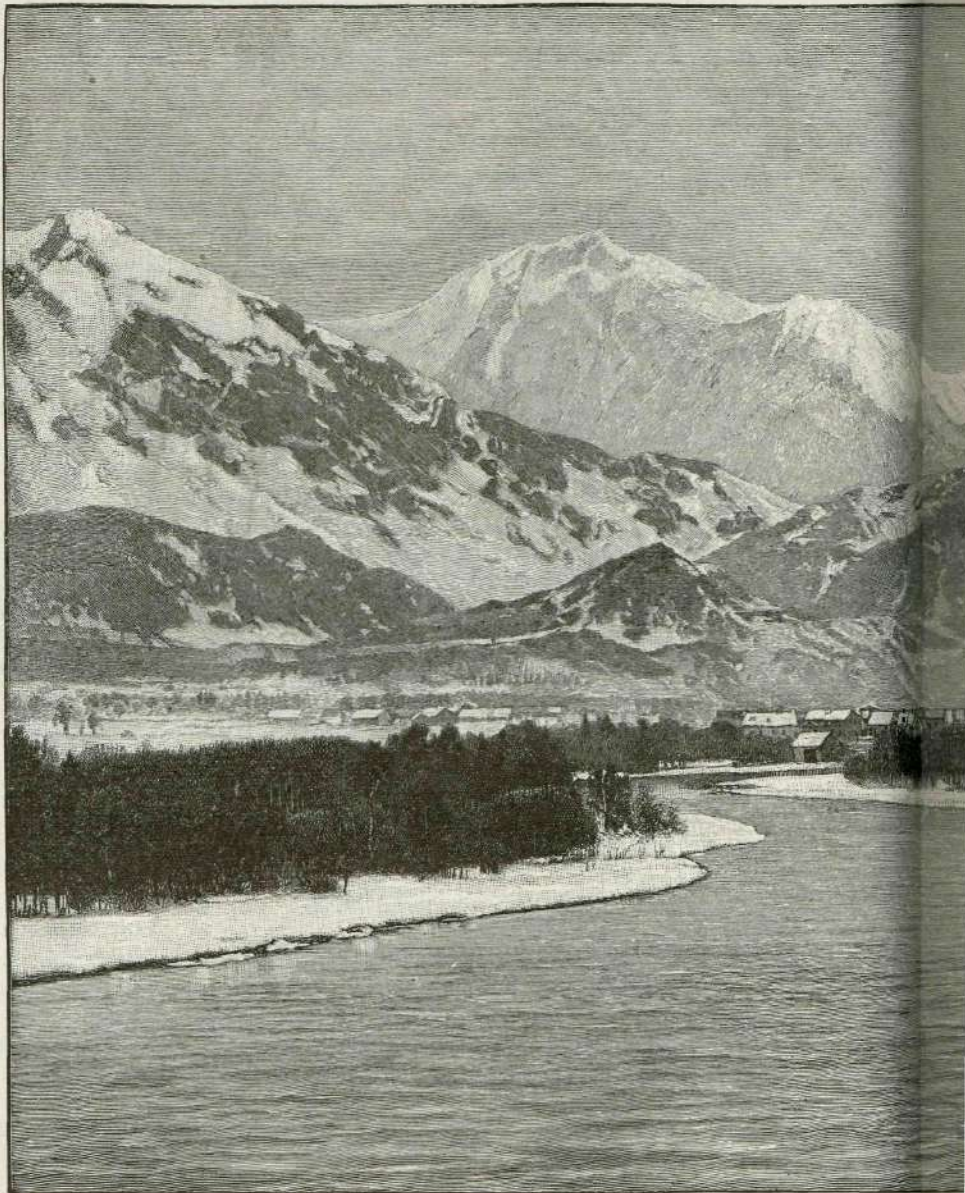
Milo ga je pogledala, obrisala solzé in rekla:

„Kako si dober, Ivan! — Minica mi je tako ljuba, tako pozna vsako mojo željo, moja misel . . . Kar na očeh mi pozna, kaj bi rada. — V malem času se mi je tako priljubila kakor bi mi bila sestra.“

Ivan je molčal, a ko bi hotel govoriti, moral bi pritrditi svoji ženki, da misli o Minici prav tako kakor ona.

Takoj po kosilu je zvedel stari Prašnik, da je nekdo drugi pravi gospodar v hiši. Položil

je žlico na mizo, in niti molitve ni čakal. Kar na tihem se je prekrižal in vstal od mize. Odložil je delavniško obleko, pokrnil prazniški klobuk, poiskal zakrivljeno palico med staro šaro za vrati in rekel, da se je odpravil na

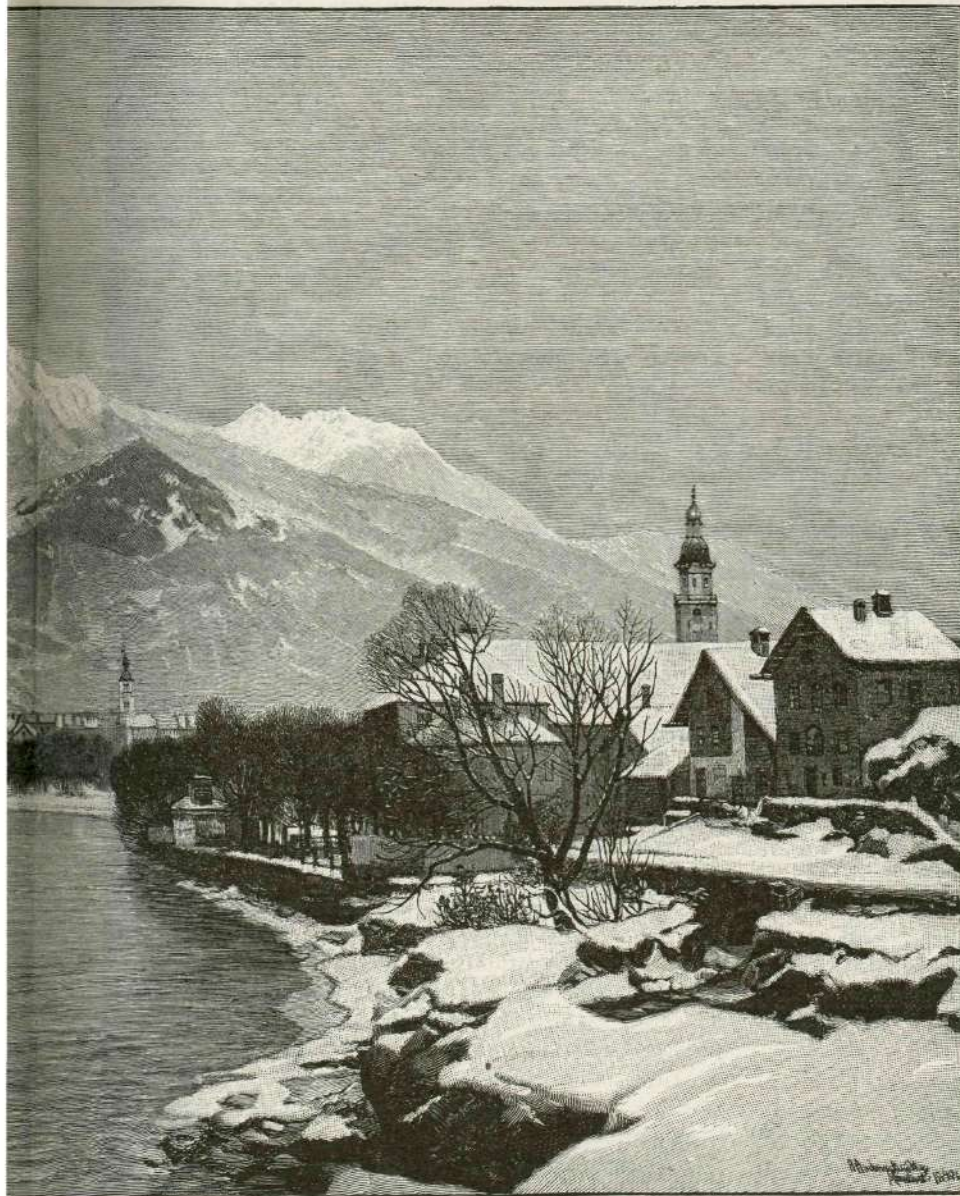

Planinska pokrajina po

božjo pot na Gorenjsko, in sicer k Mariji Pomagaj na Brezje.

Nihče mu ni ugovarjal. Ko so odmolili, vstala je Jerica in mu napravila ogel kruha rekoč: „Tukaj-le, oče, imate za kak grižljaj na poti. V nekaj trenutkih bodo kuhane klobase, ali hočete suhe?“

„Rajši suhe, da ne bom čakal.“
 „Dobro; pa prosim vas, izmolite tudi za me očenaš pred Marijinim oltarjem. Saj veste, da sem potrebna pomoči —“
 „Ne boj se, Jerica; prav rad.“

na po zimi. (Slikal A. A.)

„Še nekaj, oče! Mal darček vrzite v pušico; tukaj-le je denar. In potem ne zabite, prosim, vsaj nazaj gredé oglasiti se na mojem domu. Recite, da jih vsi lepo pozdravljamo...“

Stari je obljubil in odšel.

Dva dni pozneje je že bila Minica pri Prašniku.

To novico je najprej zvedel Viktor Predal — zvedel po drobnem lističu s pošte. Zvečer je že šel pozdravit Minico, hotel je tudi zvedeti, kaj pomenjajo neke besede v pismu.

Mrak je legel na zemljo. Oblačno nebo je v kratkem obetalo dež. Mlin-ska kolesa so enakomerno ropotala, in voda je tiho šumljaje odtekala izpod jeza v staro strugo. Blizu tam na stezi je čakala Minica. Groza jo je bilo, ko je premislila, kam je prišla in kaj poreče on, kateremu je zaupala svoje srce... Kaj bi se zgodilo, ko bi jo tu zasačil Ivan, ko bi zvedela Jerica?

Nekaj je zašumelo med vrbjem — moške stopinje! — Bliža se črna postava... Deklica se trese od strahu in razburjenosti kakor šiba na vodi. On se je obrnil — „Minica, ti? Nisem mislil, da mi prideš tako daleč nasproti.“

„Hotela sem ti povedati nekaj posebnega, važnega. Tiho, da naju kdo ne sliši! — Meni se zelo mudi. Torej čuj, Viktor: Zaupala sem tvojim poštenim besedam; zato bi ne bilo prav, ko bi ti skrivala imenitno tajnost. Rajša trpim sama, kakor da bi bil pozneje z menoj tudi ti nesrečen. — Boljše je, da me zaradi tega takoj pustiš, kakor da bi mi pozneje kaj očital. Jaz sem grozno nesrečna, oh!“

„Zakaj, Minica?“

„Zato, ker sem — rojena.“

„Povej no, Minica! Mnogo sem že prestal na svetu... Ne strašim se zate niti smrti. Ako te vsi zavrnejo, ti si in ostaneš moja

zaročnica. Kdo mi more to braniti? Kdo mi more tebe vzeti?“

„In če ti povem, da imam že po rojstvu znak greha in sramote na sebi, ker sem postranska. — Mati je zastran tega nesrečna do danes, in oče... Ali poznaš Prašnika?“ Dekle je govorilo jako težko. Viktor pa je zvedel vse.

Svojo izpoved je završila: „Ali se ne bodeš sramoval, mene siroto, nesrečnico, peljati pod pošteno streho, kjer sta nekdanj kraljevala tvoja roditelja?“

„Môlči!“ Položil ji je roko na usta: „To sem slutil že davno.“

„Ali bodeš molčal o tem?“

„Dokler hočeš!“

„Sedaj pa stôri, kar ti drago!“

„Tudi ko bi bilo še kaj hujšega, ne bi moglo mi iztrgati tvoje mile podobe iz srca.“

„Hvala ti, Viktor! Srčna hvala! Moram hiteti domov. Lahko noč! Gotovo me že pogrešajo — in hoče se mi hlipkati. Sladko spavaj! Z Bogom!“

V daljavi se je zasvetil blisek, zabobnel grom. Naletavale so že prve kaplje. Ondaj se je na Studencu oglasil večerni zvon. Mladi Predal je premišljal, kam bi se prej skril dežju: domov ali na Studenec. Bližje mu je bilo na Studenec.

Kdo naj popiše čustva, ki so mu vrela v srcu?

Novica ga je zadela trdo in potrla nepričakovano. Sto vprašanj mu je drvilo po glavi: dekle ni brez dote. Ob čem se je izobrazovala? Kdo je njena mati? Zakaj ni tega pozvedoval prej? — V srcu je čutil neko neskladnost, nemir, bojazen. — Blisek mu je razsvetljeval pot, a najrajši bi bil videl, ko bi se ta pot vlekla do večnosti. Zakaj? Tega ni utegnil premišljati. Grmelo je, kakor bi se podiralo nebo. Iz daljave je prihajal šum — znak silnega naliva. Viktor je pospešil korake.

„Pa jaz da bi se bal!“ Vzravnal se je po koncu ter se ponosno ozrl na desno in levo. Škoda, da je tema zakrivala to premembo na njegovem obrazu. Resnobo in odločno je govoril ter mahal z rokama, kakor da oteplje od sebe roj sovragov, pretečih mu iztrgati drago nevesto.

„Sam moram zaužiti, kakor sem si sam natočil. — Minica ima zlato srce. — Naprej! Pridi, karkoli!“

Dasi ni mnogo pomišljal, kam bi stopil pod streho, nesle so ga noge kakor po navadi, naravnost v šolo. Kmalu je bil v sobi pri Rjavcu. Skromna oprava je bila lepo urejena, nekoliko slik na stenah, bele zavese na oknih, par stolov, okrogla miza, na njej vsakovrsten nered knjig, časnikov, pisem, pri mizi pa je sedel sklonjen nad knjigo mož z ruso brado in lepimi, modrimi očmi. Ozrši se je pozdravil prišleca in vprašal, kaj ga „nosi v tem času tod“.

„Same čudne reči; skoro ni, da bi pravil. — Kaj pa čitaš?“

„Tudi same čudne reči.“ Pogledal je natančno Predala, ki je sedaj stal tik njega. „Kakšen pa si? Mari te je strašilo po poti?“

„Slišiš, da grmi, bliska pa tako, da jemlje vid.“

„Zakaj trepečeš? Misliš, da res ropoče sveti Elija v oblakih?“

Predal se je posiljeno nasmehnil, češ, ko bi ti vedel, kakšen Elija je vzrok mojemu nemiru, pustil bi šalo in govoril drugače. V tem se je spomnil Rjavčeve prijaznosti s Prašnikom. Hotel je priti takoj do dna in prijel stvar na pravem koncu.

„Hotel sem se umakniti nalivu, zato pa povej kaj novega, da prej mine čas!“

„Ali želiš kaj iz časopisov?“

„Bodi, le povej kaj!“

„Saj veš, da je naša slovenska stvar v Ljubljani propadla.“

„Naj Ljubljancani sami za to skrbé. Jaz sem pa zvedel, da ima Prašnik nekje na tujem živo pričo slabega življenja. To že veš, ne?“

Rjavec se je baval z ugašajočo smodko in molčal. Namestu odgovora je ponudil škatljo s tobakom Predalu.

„Ti moraš vedeti, saj si nedavno trdil, kako zaupna sta si s Prašnikom.“

„Lej no, sedaj sem se spomnil. Ali nismo slišali na svatbi nekaj o tem?“

„Jaz nič; jaz nisem slišal nič.“

Rjavec se je lahno nasmehnil v oblaku dima, katerega je spretno spustil skozi nos, potem je pa zopet ubral lice v resne poteze in vprašal:

„Potem je tudi dobro. Saj veš, da se ne vtikam v zasebne stvari.“

„Ti nisi odkritosrčen, Francè!“

„Kako? To mi očitaš, četudi se tako dolgo poznavam?“

„Da, lahko. Za mojim hrbtom sta ti in Prašnik —.“

Rjavec ga je ostro pogledal in mu segel v besedo:

„Za tvojim hrbtom jaz še biti ne maram. Morda misliš, da sem kje kaj ruval zoper tebe ali tvojo izvoljenko? Moja stanovska dolžnost je moje vsakdanje opravilo, moja skrb je moja družina, moja zabava pa to-le.“ Mož je potkel s celo pestjo po knjigi; Predala vendar ni prepričal.

„Odkritosrčen nisi bil do mene, in to me žali.“

„Ne morem pomagati in tudi zagovarjati se nimam za kaj.“

„Z Bogom!“

„Z Bogom!“

Jezno je odhajal Predal v deževno noč in mrmral sam s seboj: „Ta je trd. Drži se kakor živa skala. Čakaj. Rjavec, to ti povrnem z obrestmi!“

Moker in sam s seboj nezadovoljen je prišel domov.

(Konec.)

Stari dolg.

(Povest. — Spisal Ivo Trošt.)

(Konec.)

VIII.

Stari Prašnik jo je od doma mahnil najprej v G., kjer je imel pri znancu posojenega nekaj denarja. Tretjega dne potem je poten in upehan došel v Brestnik. Oziral se je po vasi in povpraševal, kje biva „vdova“ šivilja s hčerko. Vsi so mu kazali naprej, le naprej — iz vasi. Mož se je čudil in zopet oziral. „To je pa kakor narejeno“, mrmral je na koncu vasi, postal, odkril se, otrl pot s čela in mislil: „nobene hiše več; ljudje me imajo res za bebca.“

Tisti čas prihlača za njim bosopet paglavec. Bilo mu je kakih osem ali deset let. Zvezek vrbovih šib je nosil pod pazduho, v ustih pa dve piščalki. Ponosno jo je rezal mimo ptujega moža.

„Čakaj no, dečko!“ Nič glasa. „Fantek, čuj, fantek!“

Dečko se je sedaj ozrl in pogledal Prašnikovega očeta tako, da bi težavno ločil: ali je bilo bolj zvedavo ali bolj neumno. S tem pogledom je menda hotel vprašati, kaj bi tujec rad.

„Kje biva šivilja v tej vasi, veš-li?“

„Kaaj? Suha Mina biva tam-le!“ — Dečko je kazal še dalje iz vasi.

„Kje je to?“

„Tam-le!“ Mali piskač jo je mahal naprej, Prašniku ni kazalo drugega kakor ubrati jo za njim. Nekoliko korakov iz vasi sta bila pred hišo, obsajeno s sadnim drevjem. Dečko je piskal do samega praga. Tu ga je ustavila hišna gospodinja: „No, Martinek, danes hodiš z godbo. Le zunaj ostani, tukaj te ne potrebujem.“ A deček je ni slušal. Piščali je sicer spravil, a stopil je k ženski, prijel jo za krilo in pokazal na dvorišču starega Prašnika.

„Bog daj dobro, mamica!“

Gospodinja je odgovorila nekoliko zmeden.

„Ali je vaš mož doma?“

„Ne, proti večeru se vrne s semnja.“

„Morda bi ga mogel počakati pri vas?“

„Dokler vam drago. Prosim, stopite noter!“ V veži ga je vprašala, ali bi kaj jedel in kam je namenjen.

Prvo je zahvaljevaje odklonil, drugo je povedal po ovinkih in spretno dostavil: „Glavna reč je zastran deklice, ki biva pri šivilji. Menda je njena hči.“

Zgovorna ženska mu je začela pripovedovati, kako dolgo že pozna mater in hčer, kako sta dobri in kako lepo se vsi sporazumevajo.

Prašnik je slišal notranji glas: „To bi te moralo veseliti!“

Prihajalo mu je zopet vroče, dasi se je že dobro ohladil.

„Koliko plačujeta ženski na leto?“

„Ne vem dobro. To stvar ima moj mož. Vsi ju imamo radi; oni ljubita naše otroke, zato ne gledamo veliko na tiste groše.“

Prašnik je nevoljno pljunil pod noge in rekel:

„Vem za najemnika, ki bi veliko plačal za ono sobo.“

Ženska je čudeč se pogledala:

„Kje?“

„Čakajte, da se domeniva. Gospodu, ki bi se tukaj nastanil, je veliko na tem, da bi spravil oni ženski da'leč strani. Zato bi se moral vaš mož zavezati, da ženski takoj spodi od hiše, tudi bi mu moral pomagati ju pregnati, ker sta mu učinili mnogo zla v življenju.“

„Naši ženski?“ — Gospodinja se ozrè okoli sebe, uprè obe roki v bok in pogleda ponosno Prašnika: „Priatelj, tega pa že ne! Moj mož da bi preganjal siroti, ki sta z nami v miru in složnosti pod jedno streho? Vedite, mož: Nismo bogati, a če kdo obljubi pet stotakov na leto, to se ne zgodi. Za to sem jaz tukaj! — Potem zastoj čakate mojega moža.“

Obrnila se je strani in šla po opraviilih. Prašnik je ostal sam in si očital neprevidnost, da je kar hkrati pokazal svojo misel neznani ženski. Stvar bi bil moral drugače začeti.

Za nekoliko časa se je prikazala mimo okna na pol gosposka, sloka, suha ženska. Nekoliko nagubančeni obraz ni mogel še zakriti sledú nekdanje lepote. Modre oči niso imele sicer več mladostnega bleska, vendar pa mladostno živahnost. Samo lasje so kazali moč časa.

Hišna gospodinja stopi z burklami v roki na kuhinjski prag in reče Prašniku:

„Prav sedaj gre Mina; ž njo se najlože pomenite.“ Ta hip je že stala na vratih in strmela —

„Vi — vi — tukaj?! A, ha! Kolika sreča — — po tako dolgem razstanku — —“

„Rad bi se s teboj pomenil o neki stvari.“

„Dobro; pridi gori!“ — Potem se je Minka ozrla v kuhinjo in dejala:

„Saj ne zamerite, če vam za nekaj časa odpeljem gosta.“

„O ne, ne!“ zavrnila je gospodinja prisrčno.

Po stopnicah sta prišla kmalu v lično opravljen sobo. Ženska je sedla na stol pri mizi, njemu je pokazala sedež na česnjevi skrinji. Rad ali nerad je slušal . . .

„Prašnik, oče Prašnik, gospod Prašnik . . . ali kako bi že rekla . . . sedaj-le sva zopet sama. Tega trenutka sem želela kakor žejna žival v puščavi studenca. Prosim, povej, — povejte, pa na kratko! Pri vas nekdanj ni bilo milosti, sedaj je ni pri meni. Govôri, Andrej!“

Kolikor besed, toliko udarcev za moža. Ko bi Prašnik ne bil že par nočij prej zbiral besedij in jih pokladal v pravi red, ponavljal — in zopet prebiral, pa bi bil danes stal kakor deček s polnimi žepi nakradenega sadja pred vrtnarjem.

„Minka, mojih muk je že preveč! Ali se ti srce še ni napaslo ob mojem trpljenju? In vendar vem, da si me nekdanj imela rada —.“

„Hinavec!“

Prašnik se ni dal zmotiti.

„Ali mi nisi pisala, da ne maraš mojega denarja?“

„Saj ga res ne. Fej te bodi!“

„In vendar ga tirjaš!“

„Za hčer, da, za hčer, a ne zase. Ali naj jo tako pahnem prazno med svet?“

„Zakaj nisi tega storila prej, ko sem bil še sam gospodar?“

„Vidiš, to je vprašanje, kakor če bi jaz rekla: zakaj me nisi vzela, ko bi me bil lahko? Potem bi me bil morda rad, pa me nisi smel. Sploh pa: kdo more vse vedeti, kaj se godi v vaših krajih! Ali ti ni ljubše, da smo daleč narazen?“

„Ljubše, zares! Toda pomisli sedaj sramote: moj sin ne vé nič o tem, nevesta nič, ljudje — sosedje malo — nič. Sedaj pa kar hipoma ta nadloga, to očitaneje, ta sramota v hišo! Pomisli vendar!“

„Pa jo sprejmi po sodnijskem potu za svojo!“

„To ni mogoče, in ko bi tudi bilo, s tem bi si še povečal skrb in sramoto.“

Ženski je bilo všeč, da je bilo starcu hudo.

„Po kaj si prišel torej?“

„Da bi te prosil, Minka, nekaj.“ Prašnik je sklenil roki in položil na kolena. Milo, milo je gledal nekdanjo nevesto, tako brezobzirno zapuščeno. Mož je bil ponižan, potr. .

„Poneham šele na sodišču, ko ves svet zvê, kakšen mož si bil in si še sedaj. Vedi, da je Minica dorastla za možitev in mora imeti — doto. Vsaka stopinja proti temu je zastoj.“

To je bilo Prašniku preveč; vstal je in hotel oditi; bil je že pri vratih. Zadnje besede mu je kričala v hrbet potem pa zaloputnila vrata za njim. Počasi in sramotno je lezel po stopnicah v vežo. Bilo mu je hujše, kakor da ima umreti.

„Za Boga svetega, kaj pa imata?“ čudila se je gospodinja in pogledovala starca nemilo.

„To je čudna ženska“, godrnjal je Prašnik.

„Res čudna, a tega ste krivi vi, ker jo hočete spraviti od tukaj.“

„A vi ne veste, koliko hudega mi je storila!“

„Vi pa njej. Ali menite, da ne vem? Vi sami ste vsega krivi, sami. O, dobro poznam vas in druge moške. Nedorodnost zapeljuje, potem pa naj še trpi, zaradi vas in vaših grehov trpi! In tem grše je, da preganjate ubožici, ker se hči ravno sedaj možu.“

„E, možu? No, radoveden sem, kam?“

„Menda v vaše kraje.“

„Kako veste?“

„Skrivaj so prihajala pisma do nje vso zimo. Njena mati ne vé nobene stvari o tem.“

„Kako se pravi kraju, od koder —?“

„Nova Vas.“

„Hm, hm! Morda vam je znano tudi ime onega mladeniča ali vdovca?“ Začelo se mu je daniti pred očmi.

„Da, znano: Viktor Predal.“

„Zares? Prosim, pokličite Minko! To so drugačne stvari . . . No, no, to je kaj drugega. Saj to hočem, to moram jaz vedeti, ker hočem skrbeti za njo — po svojih močeh. — Viktor Predal je poštenjak, Predalova hiša dobra hiša.“ Tako je mrmral Prašnik, ko je šla gospodinja klicat Minko.

Prašnik se je sedaj prijazno pogovarjal s svojo nekdanjo nevesto. Pozabil je prebite mukê, pa tudi ona ni mislila na prejšnje krivice. Šlo se je za to, da se poravna, kar se poravnati dá.

Zvečer se je vrnil hišni gospodar iz semnja. Povedali so mu, kaj se je zgodilo, in srčno se je veselil z drugimi.

Tisto jutro potem je Prašnik odšel naprej in sicer res na božjo pot. Imel je namen, naj mu bo za pokoro in v zahvalo. Za pokoro, da zadosti za nekdanje grehe, in v zahvalo, da se je zadnji dan izšlo vse tako dobro. Nazaj gredé je obiskal Jeričine stariše. Bil je dobro v gostéh pri teh najnovejših svojcih. Bilo mu je srce olajšano in tako polno veselja, da bi jo bil najrajši ubral čez hribe in doline naravnost domov, a niso ga pustili. Moral je ostati vsaj za jeden dan tukaj. Razkazali so mu vse bogastvo in vse posebnosti hiše, pogostili so ga z vsem, kar so premogli, in hvalili so svoje

imetje, hvalili Jerico še več, kakor je bilo potreba. Ogledal je senožeti, njive, travnike, gozd, listnike, hlev, skedenj, klet, kašče — in gredoč je mislil na dom.

Dan potem na večer je bil stari Prašnik doma. Težka mu je bila prva beseda, s katero je spoznal pred sinom in sinaho svoj nekdanji greh in stari dolg, a ko je beseda jedenkrat prišla na dan, potem je šlo lažje. Zares bridko je, kadar se morajo obtoževati stariši pred otroki in jih prositi odpuščanja, toda Prašnik je bil že vaje hudega, in slajše mu je bilo povedati, kakor pa še nadalje trpeti v teh stiskah. In vrh tega, — saj se je imelo vse končati srečno, saj je imela Minica dobrega in spoštovanega ženina!

Kakor po hudem viharju posveti solnce na zemljo neizrekljivo prijazno in razveseli vse prebivalce, tako je posvetilo in zasijalo sedaj veselje v Prašnikovo hišo.

„Ko bi to vedel tvoj Viktor!“ zaklicala je Jerica Minici.

„Tiho, nagajivka! Ali ni zadosti sreče? Čakaj, da sporočim ponj!“

„O ne, ne! Ni treba!“ vmešal se je stari Prašnik v pogovor. „To sem storil že jaz, ko sem šel tam mimo. Naročil sem ženski, ki je nesla iz mlina. Kmalu bo tu! — Napravite večerjo; ti, Ivan, pa stopi v klet po bokal najboljšega — saj Jerica ne bo huda —; dotlej bo še kaj ostalo. Danes bomo praznovali zaroko. In ti, trmoglavka! Kar nič nisem vedel o tem, dokler mi niso povedali v Brestniku. Toda o tem pozneje.“ Starec ni mogel nehati.

„Še nikoli nisem bil tako vesel — — Kaj vse skrbi? Ivan, kar imaš dati meni za pribojšek, daš Minici; jaz hočem še nekaj primakniti, da je ne bo sram iti v Predalovo hišo. Potem se bom trudil in potil za vas vse . . . rad, prav rad — do smrti.“

Prašniku se je potočila solza veselja in srčne zadovoljnosti po velem licu. Obrnil se je v stran, da bi jo obrisal, pa je ugledal Viktorja Predala na pragu.

IX.

Dva dni pozneje jo je Prašnik mahnil k Predalovim.

Bil je že mrak, zvezde so se užigale na nebu, lune pa ni bilo. Starec ni bil že dolgo prej v Predalovi hiši, zato mu je ugajalo, da ga ni nihče videl. Po dolgi veži je došel v kuhinjo. Tam je bila dekla in pa Viktor, ki se je čudil nenavadnemu obisku. Prašnik mu je pomignil, in Viktor je stopil za njim v vežo, kjer je bilo temno.

„Naravnost k vam sem prišel, saj vem, da vam je ona vse zaupala . . . Zanašam se na vas, da ste in ostanete mož-beseda v tem, kar ste deklici obljubili. Drugo, vse drugo pustite meni in njeni materi; povem vam le še toliko, da bo imela Minica poleg dobrega srca tudi denarje. Svatbo pa napravimo, kadar se bo vam zdelo.“

Viktor je prijel moža za roko: „Povejte mi vendar, kaj da se je stvar tako naglo obrnila? Te dni ste deklico še preganjali in sovražili. Ni dolgo, ko sem moral ubožici zatrditi, da ga ni na svetu, ki bi jo ločil od mene.“

„Da, vidite: to, prav to je bilo: Vaša moška beseda.“

„Hvala, oče! Veseli me in želim, da me poznate še bolje.“

„Dobro, moj sin! Bog s teboj in tvojo nevesto — —.“

Ondaj zareži obema za hrbtom stari Predal:

„Kaj sin, kaj nevesta? Že dovolj časa poslušam. — Noter k luči, da se vidimo!“

Hkrati so se odprla vrata v sobo nasproti kuhinje, in za nekaj trenutkov se je zablščala luč na mizi. Prašnika je ta naglica iznenadila, Viktor si je pa mislil: Sedaj ali nikoli! Pozorno je gledal očetu v oči in čakal, kako se stvar začne. Prašnik je stal pri durih in še klobuka si ni upal odložiti.

„Kaj imaš, sin, s tem-le človekom?“ Predal je govoril jezno in grdo je gledal.

„Sedaj prav nič, oče!“

„Lažeš! Hinavec! Ali se nista menila o svatbi? On je rekel tebi: moj sin! Govori!“

„Prav lahko! Izbral sem si nevesto, katero Prašnik priznava za svojo hčer.“

„Prašnikovo hčer? O tem nisem nič vedel. Ha, Prašnikovo hčer! Nesramno! Mula je taka stvar, pa ne nevesta.“

„Oče, nikar preveč! Njeno čast sem dolžan braniti kakor svojo. Če je taka, ni tega sama prav nič kriva.“

„To se lahko popravi, kmalu popravi“, oglasi se Prašnik.

„Mari bo suknja kdaj še nova, če jo popravljaš? Proč, proč s tem! Te sramote ne nad našo hišo, rajši smrt!“

„Oče, saj nismo več tisti kot nekdanj!“

„Pa se vendar ne udamo.“

„Sestrarna ste tudi branili, a ubranili jima niste možitve.“

„Tebi jo pa le ubranim, verjemi. Jaz ali ti iz hiše, — šele potem bodo take neveste, izvrženke, meni kruh rezale.“

„Tega vas nihče ne bo silil; toliko pa zahtevam, da mojo nevesto pustite na miru, sicer bi utegnil zabiti, da ste mi oče.“

„Seve, seve, sedaj me boš še strašil, nepokorni sin! Da bi te — — —!“

„Nikogar nečem strašiti, pa tudi vam ni treba sedaj mene proklinjati. Ali sem jaz kriv, da se je vse zapravilo?“

„Ti meni očitaš? Tiho! Jezik za zobmi, sicer ti pokažem, kdo sem.“ — Stari je gledal okoli sebe, škrtal z zobmi; ustnici sta se mu penili, očesi pa sta se mu napeli. Hipoma je bil pri zidu, kjer je visela puška, in pograbil je zanjo: „Tudi jaz sem bil vojak. Kamor pomerim prvič, ne bo treba drugič; sramote pa ne trpim, najmanje še od tebe. Poberi se! Hitro, če ne, pomerim!“

„O, o, o, tega se ne bojim.“ A ker je poznal očetovo razdražljivost, stopil je hipoma k njemu in krčevito pograbil za puško. Pristopil je tudi Prašnik, pomagal mu in miril Predala. Ruvali, pehali in vzdihali so nekaj trenutkov. Kar zakriči Viktor: „Puška je nabita, oče! Nesreča! Pustite puško!“

Mož se je zvijal, otepal ona dva od sebe, a puške le ni izpustil. Bil je čuden klopčič, ki se je sukal sem in tje in iz katerega se je čulo zamolklo hreščanje. Kar počí puška, soba pa se je napolnila z dimom. V prvem hipu ni bilo mogoče ničesar razločiti.

Dekla je zbežala na cesto, ljudje so privreli skupaj, napolnili vežo in silili celó na sobni prag. Stari Predal je ugledal obraze in planil v vežo: „Vrag vas poberi! Čakajte, sedaj vas postrelim . . .“ Hipoma je bila veža prazna, mož pa zopet v sobi, ki je bila že svetlejša.

Viktor je bil omahnil na tla. Iz desne rame mu je curljala kri. Prašnik mu je slačil obleko in mašil rano s kosci srajce, katero je sproti trgal z mladeniških prsi. „Tiho, tiho! kmalu bo bolje!“ je tolažil mladeniča, ki bi mu bil rad potožil svojo nesrečo, a ni mogel. Osteckle ne oči so ga milo gledale, z roko je kazal na rano. Starec je mešal njegovo kri s svojimi solzami.

Predal se je za hip umiril. Gledal je sina topo, neumno. Puška je ležala na tleh, okoli Viktorja pa vse krvavo.

Po Studencu se je takoj raznesla novica, kaj se je zgodilo pri Predalu. Ljudje so vpletali ime starega Prašnika v govorico; bolj bojazljivi so trdili, da se Prašnik prepira s Predalom.

Glas je urno prišel tudi v Prašnikov mlin. V kuhinji sta bili samo Jerica in Minica.

„Oj, joj! Kaj se je zgodilo?“ vzklikne prestrašena Minica.

„Stopi pogledat, kaj je očetu! Bog nas varuj! — Pa ne, da bi bili — saj ni navada, da bi se opili.“

Minica je bila že zunaj. Kmalu je bila tudi pri Predalovih. V veži je poslušala. Tu pride dekla ter ji s strahom pošepne:

„Ustrelil ga je!“

Sedaj se pa odpró hišna vrata. Stari Predal je slišal stopinje, planil po koncu in pridrl iz sobe:

„A, a, a! Sedaj je tudi gospica tukaj! A, a, gospica zapeljivost! — Dobro te poznam. Zapeljivka si kakor tvoja mati. Hôdi! Če ne, te zdrobim!“

„Lepo prosim“, sklenila je roki in ga gledala milo, „samo to mi povejte, ali je še živ?“

„Hôdi, nesramnica, pritepenka, hôdi, če ne — kaj se je zgodilo ž njim?“

„Pustite me k njemu ali me pa ubijte tukaj; moram ga videti — —.“

Stari je razgrajal, da je odmevalo po vseh hišnih prostorih in daleč po vasi. Sosedje so slišali, da zopet komu grozi, in prišli v vežo, da bi pomirili besnečega Predala.

Četrte ure pozneje so prišli orožniki in „v imenu postave“ uklenili starca, pregledali ranjenca, popisali vso stvar, izprašali in slednjič planili tudi na Prašnika, češ: „Tudi vi ste držali za puško.“

„Ker sva z Viktorjem hotela odvrniti nesrečo.“

Nič prav radi mu niso verjeli, a slednjič so se umirili in odgnali samo Predala.

Ves ta čas je klečala Minica poleg ranjenca in mu namakala rano z vodo, brisala mu krvave lise z obleke in mrzel pot s čela. Ranjenec je za hip odprl oči. — „Viktor, ali ti je hudo? Kmalu bo bolje.“ — Zopet je zatisnil trepalnici, Minica pa se je ozrla v stran, ker tega ni mogla prenesti.

Prašnik je tarnal, tožil, zdihoval, hodil sem in tje, naročil po zdravnika, a umiriti se ni mogel. Ranjenca sta položila na posteljo in Minica se ni vso noč ganila od njega.

Ko se je zdanilo, je prišel zdravnik, in Minica je odšla iz sobe. Prašnik jo je čakal zunaj in potegnil za seboj: „Poslušaj, dekle: slabo se je obrnilo. Udaj se v voljo božjo!“

„Oh, da bi le ozdravel!“

Zdravnik je preiskal rano, zmajal z glavo, da je bilo menda bolj imenitno, in govoril malo utešljive besede: „Če ostane miren do jutri zjutraj, bo dobro.“ Minica je takoj hotela k njemu.

„Stoj, dekle!“ ustavi jo zdravnik. — „Pustite ga na miru, sicer je vse izgubljeno. Le ko bi se hotel obrniti, povejte mu na tihem, da ne sme. Sicer pa mir, mir . . .“ Mož je odšel, ranjenec pa zadremal.

Poslali so po hčeri v mesto.

Pred poldnem je šel Prašnik na dom, in Ivan je šel k Predalu. Zvečer sta pa prišli iz mesta tudi Viktorjevi sestri.

Sedaj ni nič več zaleгло ne tiho, ne glasno svarjenje Minice. Sestri sta tarnali in jokali.

„O, moj ljubeznivi brat!“ oglasila se je jedna v prvem nadstropju.

„Moj pristrčni oče! Kje ste?“ zdihnila je druga poleg Viktorjeve spalnice. Ranjenec je spal, neprenehoma spal.

Minica se je vrnila k Prašniku.

Viktorju se je polagoma boljšalo, sestri sta mu skrbno stregli. Videlo se je, kako močna ljubezen veže otroke v tej družini. Prišla je večkrat tudi Minica vprašat, kako mu je, a sestri je nista radi puščali k ranjencu.

Nekaj dni potem je bila Minica zopet pri bolniku in sama v sobi, ker sta sestri nekaj napravljali v veži. Tedaj je slišala njun pogovor:

„Kaj se mu ta ponuja?“

„Čaka, da jo zapodé naš oče.“

„Prav sitno se mi zdi.“

„Jaz ji kar povem, da taka ne more biti naša prihodnja gospodinja. Bog nas varuj! Tako na zadnjem koncu še nismo, da bi pritepenke in take ženske gospodinje pri nas. Fej te bodi!“

Dekle je slišalo dovolj. Kdo se meni za njeno žalost, za njeno trpljenje! No, če mora tako biti, pa naj bo! Odslej je ni bilo več k Predalu.

* * *

Kake tri tedne po oni nesreči pri Predalu je stopal Klinar neko jutro ponosno in opotekaje se iz zaduble žganjarnice na Studencu. Klobuk je potisnil na levo uho in prav mižavo pogledoval v solnce. Ustavil se je na oglu bližnje hiše, gugal se z desne na levo in z leve na desno ter pripovedoval na vse grlo, kar so vedele vaške ženske že z vsemi podrobnostmi.

„Vse nam je pograbil po rajnem Reclju . . . vse pograbil — požeruh. Kaj ima sedaj od tega? Še tisti punici ni doslej plačal dote.“

Trdo je izgovarjal, a tega ne bi rad, ko bi mu kdo rekel, da je pijan. Zatorej čvrsto naprej!

„Prav mu je! Hoče biti tak mož, pa gre sramota za njim! Hej, sram ga bodi! Res ga pijem včasih, te sramote pa le ne, da bi se s takimi vlačil!“

Tako je govoril z mnogimi presledki Klinar, in se ni menil, da ga oponaša nekaj otrok.

Ozrl se je junaški okoli sebe in po malem odmoru je švedraje zavil na bližnjo trato. Tam je vrgel neposlušne noge kolikor mogoče daleč od sebe, zleknil hrbet na tla, poveznil preluk-

njani klobuk na obraz in zadremal tako sladko, tako brezskrbno, kakor da je najstarejša ura zvečer, ne pa deveta pred poldnem.

Stari Prašnik je hodil na sodišče pričat, kako se je zgodilo, da je Predal obstrelil sina. Izpričal je prav toliko, kolikor je videl. Kdo je sprožil puško, ni vedel niti stari Predal.

Stvari so se sukale jako dolgočasno. Stari Prašnik je poprej že trdno upal, da se bo dalo vse poravnati z lepa in tudi Minico pripraviti v dobro hišo, toda sedaj taka nesrečna zmeda! Zopet je obupaval.

V tem času sta se pa mlada dva oveselila. Bog jima je dal dvojčka, katera so krstili za Cirila in Metoda. Minica jima je bila skrbna pestunja in tako je nekoliko pozabila svojo nesrečo.

Viktor Predal je okrevljal in povedal sestrama, kako se je zgodila nesreča. Iz ječe se je vrnil tudi oče, potrta in obupan, a o zvezi z Minico ni hotel slišati ničesar. Viktorju je odgovarjal s hčerama:

„Te ne, te pa že ne!“

Mladenič jih je obupno zavračal:

„Pojdem po svetu; saj znam delati, in ob delu svojih rok preživim sebe in njo.“

Na to je bil kakor nad vrati Dantejevega pekla nepremisljiv odgovor:

„Kamor hočeš; samo pod našo streho te ne, te pa že ne!“

Minici je bila to slaba uteha.

Nekoč je tudi njena mati iz Brestnika potrkala pri Prašniku. Tedaj jo je sprejel sin in rekel:

„Če vam hočejo oče kaj dati od svojega priboljška, vprašajte ali — no, kakor že hočete. Ne morem pomagati: midva ne dava, imava sama otroke. Z Bogom!“

Stari je bil sicer v zadregi, kakor vselej, mencial je in prosil za „počakaj“, storil pa ni nič in dal ni nič.

Viktor Predal je tolažil Minico, kakor je mogel. Krčilo se mu je srce, ko je videl deklico tako zapuščeno, obupano. Obetal ji je boljše čase in ugodnejšo prihodnost.

Ciril in Metoda pri Prašnikovih je bilo nekaj nad pol leta. Bila sta krepka dečka in že dobila vsak dva para zob. Tedaj pa sta izgubila svojo pestunjo.

Stari Prašnik, še očitneje pa njegov sin, ji je neki večer naravnost povedal, da naj mnogo ne pričakuje od njihove hiše. Jerica je molčala, a Minica je poudarjala svojo pravico in očetovo obljubo. Vse zastonj! Prazne nade, prazen trud, brezuspešne mile prošnje! Spoznala je, da je v hiši odveč.

Tisto jutro potem so senice veselo prepevale okoli mlina, in jesenske cvetice so se ko-

pale v blesteči rosi; vsa narava je bila polna življenja. Minica je imela objokane oči in praznjo obleko, dasi je bil delavnik. Noč ji je minula brez spanja, življenje se ji je zdelo prazno, ničevno. Zvezala je svoje reči — veliko jih itak ni bilo — v rdečo ruto, pozdravila domače, kakor pozdravi koncem leta seleča se dekla stare gospodarje; sprejela je tudi tiste desetake, katere sta vrgla prednjo mladi in stari — pa je šla, težko skrivaje solze. Na dvorišču se je razjokala na ves glas in jokaje zapustila kraj, kjer je preživela mnogo bridkih trenutkov.

Šla je brezupno naprej, naprej brez pravega namena: Kam? — K materi? Da bi jo noč in dan zbadala, kako slabo je dosegla njeno namero pri starem Prašniku! — K Predalu? Tje bi je niti ne pustili pod streho: „Tebe ne, tebe že ne!“ — Torej kam? — V daljnji svet? — Da, ta je širom odprt — mladi, neizkušeni deklici... Solnce se je vspelo že na poldne, ko je prišla Minica po stezi na glavno cesto, v jedni roki rdeč zveženj obleke, v drugi ruto, v očeh solze...

Šla je k materi v Brestnik.

* * *

Dve leti pozneje je prejel stari Prašnik to-le pismo:

Ljubi oče!

Potrtega srca Vam naznanjam, da smo včeraj zakopali mojo ljubljeno mater. Na smrtni postelji so mi naročili, naj Vam pišem, da Vam iz srca odpuščajo vse krivice in prosijo, da jim odpustite tudi Vi. S tem zvršujem njih poslednjo voljo in pristavljam še to, da je z materino smrtjo

nehal med nami vsakoršen dolg. Zato Vas tudi jaz prosim odpuščanja za vse neprijetnosti. Na tem svetu se najbrž ne bomo videli več. — — Ko sem prišla pred dvema letoma obupana in žalostna od Vas k materi, so mi rekli: „Ne boj se me, Minica! Ako te je on zavrzel, ne zavrže te tvoja mati.“ Dobri prijatelji so jim nasvetovali blagega človeka, ki je bil vseč tudi meni. Moj soprog ni nikoli vprašal, kako se pišem, in najinih otrok ne dosega več madež Vaših grehov. To mi je sredi skrbi in dela najlepše zadostilo. Z Bogom!

Vaša

Minica.

„Ivan!“ reče stari Prašnik, ko mu je sin prebral to pismo, „Ivan, poslušaj me! Hvala Bogu, da je stvar sedaj poravnana. Ti si mož in si tudi pameten. Vendar ne vemo, kaj te čaka. Zato naj ti bom jaz, tvoj oče, za svaričen vzgled. Oh, koliko sem trpel in kako dolgo! Res, slabo sem ravnal v mladosti, četudi nisem bil vsega sam kriv: a pokora moja je bila strašna. Sin moj! Bodi vedno pošten, nikdar lahkomišljen! Ne zaupaj vabljivemu svetu in ne poslušaj ga! Kakor kača Evo, tako omami in zapelje človeka pregrešno poželenje. Mōli, da boš stanoviten. Glej, saj sem tudi jaz preživel najlepša leta tako, kakor se spodobi možu. Torej bi bil lahko premagal tudi prvo nevarnost in se ognil onim zanjkam. Še jedenkrat hvala Bogu, da sem prestal in da je izbrisan stari dolg.“

Ivanu se je utrnila solza v očeh, in milo je pogledal očeta.

Ptičji prijatelj.

(Črtica. — Spisal Janko Barlè.)

(Konec.)

„Prišlo je huje, kakor smo se nadejali. Bil sem že dobro odrasel, imel sem kakih devet let. Nekega dné je odšel oče zopet na Visoko. Tam je bila že zbrana vesela družba in začeli so igrati. Oče moj je iz prva dobival in dobil je že mnogo, kar je bilo le redkokdaj. Vendar proti večeru se je sreča obrnila: oče moj je izgubil vsoto za vsoto — izgubil je vso gotovino — — Ali razburkana strast ni mu mirovala. Srdila ga je izguba, klel je, kričal, pil mnogo in dalje igral. A ker ni imel svojega denarja, posojeval mu je domačin, kar je bilo

že obično. Toda moj oče je le izgubljal. Strast ga je povse omamila, vsa kri udarila mu je v glavo, pil je mnogo več, kakor je bilo prav in le dalje igral, toliko časa, da mu domačin ni hotel več posojati. Sprl se je z vsemi igralci, nazval jih goljufe, in se srdit, malone besen vrnil kasno po noči domov, kjer ga je še moja mati pričakovala. Tudi nad njo se je otesel in jo pošteno oštel, češ, kaj toliko časa bedí in njega čaka, kakor da je mal otrok, a ne svoj gospod. In plakaje se je mati vrnila v svojo sobico, kjer sem tudi jaz spal.